

PÁPAI KOLLÉGIUMI LAPOK

A PÁPAI REFORMÁTUS TEOLÓGIAI AKADEMIA DIÁKÚJSÁGA

FŐSZERKESZTŐ: Sárközi Gergely Antal, PRTA
Szerkesztőség elérhetősége: pklujsag@gmail.com

TÁRSSZERKESZTŐ: Dörömbözi Alex, PRTA
A lapot érintő minden közlemény hozzájuk küldendő.

VI. ÉVFOLYAM 5. SZÁM. 2021. MÁJUS.

MÁS EMBERRÉ LESZEL?

Írta: Dominiák Zsolt Ádám

Lekció: ApCsel 2,1-18.

Textus: 1Sám 10,6. „*Akkor megszáll téged is az Úr lelke... és más emberré leszel*”

Ma, amikor a fokozatos nyitás napjait éljük, és lassan talán távolodnak tőlünk a koronavírus okozta járvány árnyékai, többen örömeinkben így fogalmaznak: visszakaptuk a régi életünket, de rég vártunk már erre! Mások viszont arra figyelmeztetnek egy ideje, hogy az életünk ezután sosem lesz olyan, mint előtte volt. Más lesz. De vajon tényleg más lesz-e? És ha igen, miben lesz más? És mi az, amit ezzel kapcsolatban Isten üzeni akar nekünk? Tekintsük rá most együtt erre az ige világosságában.

Való igaz, hogy az utóbbi több, mint egy évben erőteljesen tapasztalhattuk, hogy a külső változások hogyan hatnak a belső életünkre. Féltünk, elbizonytalanodtunk, szorongtunk, stresszeltünk, nem találtuk a helyünket sokszor ebben a felbolydult helyzetben. Próbáltunk alkalmazkodni, erősnek lenni, de ahogy telt az idő, egyre nehezebb lett. Fogyott az erőnk, a reménységünk, talán a hitünk is megrendült olykor, amikor a szenvedés kézzel fogható közelségbe került hozzánk. És ezek az emlékek mind nyomot hagynak a lelkünkön. Ugyanúgy, ahogy a gyermekkorunk, az életünk fordulópontjai, a mostani kritikus idők is hatással vannak az életünkre. De születhet-e ebből valami jó, valami áldás az emberiség számára? - tették fel már többen is a kérdést. Van abban igazság, hogy minden krízis magában hordja a változás lehetőségét. De ez nem automatikus. Még nem látjuk, hogyan fogunk kijönni belőle. Mi az ami végérvényesen megváltozik, és mi az, ami marad. Az azonban bizonyos, hogy Isten Lelke – ahogy a teremtés hajnalán – ott lebeg a káosz felett (1Móz 1,2). Formálni akar. Újjáteremteni. Életet adni a világnak, és benne mindannyiunknak. A magunk ereje ugyanis kevés a változáshoz. Fontos része a folyamatnak, de nem elégséges. Ezért, ha valódi és mélyre ható változásra várunk akár egyéni, akár közösségi szinten, akkor ma sincs más út, mint engedni az Isten Lelkének, hogy formáljon. Hogy

közelebb vigyen Istenhez, önmagunkhoz, és egymáshoz is. Ahogy Saul, és később Jézus életében is látjuk, engednünk kell, hogy reánk szálljon az Úr lelke, és átformáljon bennünket. Más emberré. Krisztusibb emberré. Aki aztán a maga környékén, közösségében életet ad a világnak. Akit Isten Lelke vezérel a szeretet útján. Aki képes engedni az Istennek, hogy Ő vezesse, hogy Ő vigye oda, ahova akarja. És ez nem könnyű! Éppen ezért a jó hír az, hogy „*segít a Lélek is a mi erőtlenségünkön. Mert amiért imádkoznunk kell, nem tudjuk úgy kérni, ahogyan kell, de maga a Lélek esedezik értünk kimondhatatlan fohászkodásokkal*” (Róm 8,26). Segít a Lélek, hogy ne egyedül kelljen kipréselni magunkból a változást. Segít, hogy elérjünk akár olyan mélységekbe is, amit még nem tudtunk, nem akartunk megnyitni az Isten előtt. Ami annyira fájdalmas, hogy szinte kimondhatatlan. Hogy még magunk előtt sem merjük bevallani. Ott is segít a Lélek. Formál, gyógyít és újjáteremt. Nekünk „csak” annyi a dolgunk, hogy engedünk neki. Újra és újra megnyitjuk magunkat előtte.

A nyitás tehát most rajtunk múlik. Isten már réges-rég nyitott felénk. Közel jött, Jézus Krisztusban odaadta magát egészen, hogy nekünk életünk legyen. Most a mi nyitásunkra vár. Lelke ma is ott lebeg kaotikus világunk felett. Vajon engedünk-e neki? Lesz-e annyi bizalmunk, hogy az Ő kezébe tesszük le az életünket, egész belső és külső világunkat? Mert ha igen, akkor elmondhatjuk majd a prófétával együtt: „*Bizony, javamra vált a nagy keserűség*” (Ézs 38,17). Ámen

A Szerző az MRE Bethesda Gyermekkórházának kórházlelkésze, a PRTA végzett hallgatója

AZ IGAZSÁG LELKE

Írta: Dr. Barta Zsolt

Textus: János 16,1-11. „*Ezeket azért mondom nektek, hogy meg ne botránkozzatok. A zsinagógákból kizárnak titeket, sőt eljön az óra, amikor mindaz, aki megöl titeket, azt hiszi, hogy Istennek tetsző szolgálatot végez; és mindezt azért teszik, mert nem ismerték meg sem az Atyát, sem engem. Ezeket pedig azért mondom nektek, hogy amikor eljön ez az óra, emlékezzetek rá: én megmondtam nektek. Ezeket azért nem mondtam nektek kezdetben, mert veletek voltam. De most elmegyek ahhoz, aki elküldött engem, és közületek senki sem kérdezi tőlem: Hova mégy? Mivel azonban ezeket mondom nektek, szomorúság tölti el a szíveteket. Én azonban az igazságot mondom nektek: jobb nektek, ha én elmegyek, mert ha nem megyek el, a Pártfogó nem jön el hozzátok, ha pedig elmegyek, elküldöm őt hozzátok. És amikor eljön, leleplezi a világ előtt, hogy mi a bűn, mi az igazság, és mi az ítélet. A bűn az, hogy nem hisznek énbennem; az igazság az, hogy én az Atyához megyek, és többé nem láttok engem; az ítélet pedig az, hogy e világ fejedelme megítéltetett.*”

Keresztyén Testvéreim! Pünkösdöt Ünneplő Gyülekezet!

Sokszor megesett a történelem során, hogy egy kisebb hadsereg farkasszemet nézett az erősebb ellenséggel. Győzelmi esélye kevés volt. Több csata előtt a kisebb sereg vezére döntést hozott: elmegy egy megfelelő helyre és megpróbál segítséget szerezni. A többieknek addig egy feladatuk marad, hogy tartsanak ki, várják meg a támogatást. Jézus Krisztus a mennybe ment, az Atyához, hogy elküldje tanítványainak a mennyei erőt, a Szentlelket. A tanítványok feladata világos volt: el kellett menniük a föld végső határáig és tanúságot kellett tenni az Ő nevééről, és ehhez szembe kellett szállniuk a gonosz erőivel. De mielőtt elindultak volna meg kellett várniuk a Szentlelket, aki ügyüket győzelemre tudja vinni. Pünkösd ünnepe ezért a megígért utánpótlás megérkezése – a Szentlélek jött el a megrettent tanítványokhoz, hogy megerősítse őket küzdelmeikben.

János evangélista képe a világról ez: folyamatos küzdelem zajlik közöttünk. Ennek a küzdelemnek a természetét mai szóval élve perként lehetne leírni. Napról napra per folytatódik a világban, amiben vannak vádlottak és vannak vádlók; van bizonyítási eljárás, van ítélet és van büntetés. Valós tapasztalat az alapja ennek a világképnek. János idejében a keresztyéneket igen gyakran állították bíróság elé. Először a zsinagógákba vitték őket, hiszen abban a korban Izráelben a zsinagógák az igazságszolgáltatás helyszínei is voltak. Ahogy haladunk előre az időben és a keresztyénség túllépi Izráel határait, úgy azt látjuk, hogy a római hatóságok előtt vonták kérdőre Pált és a többi apostolt. Később már ítéletek sem születtek, hanem egyenesen az oroszlánok elé vették a keresztyéneket és arénában adtak számot hitükről. A világ egy nagy bírósági eljárássá lett, ahol a keresztyének voltak a vádlottak.

Nem volt ez meglepetés az első keresztyéneknek. Jézus Krisztusnak is ilyen sorsa volt. Egész szolgálata során keresték ellene az indokot, a vádat, hogy elutasítsák és ne kelljen rá hallgatni. Azt mondták, azért nem hiszünk neked, mert rossz emberek társaságában töltöd az idődet. Máskor azzal vádolták, hogy megszegi a törvényt, nem tartja meg a szombatot. Ismét máskor a császár elleni lázadás vádját szerették volna ráhúzni. Végül pedig bíróság elé állították és ítéletet hoztak felette. Kimondták a szigorú ítéletet: halál. Jézus tehát tudta mire kell felkészülnie annak, aki őt követi.

Ezekben a kihallgatásokban és perekben azonban nem csak Jézus és a tanítványok vádlói szólaltak meg, hanem a vádlottak maguk is. Jézus azt tanította meg tanítványainak, hogy ne rettenjenek meg, amikor ilyen helyzetekbe kerülnek. Ne rettenjenek meg, hanem éppen ellenkezőleg, lássák meg benne a lehetőséget! A lehetőség az volt, hogy ők is megszólalhattak és amikor megszólaltak, akkor tanúságot tettek Krisztusról. Van ennek egy igen szép példája. Amikor Pál Jeruzsálemben tartott, akkor sokan próbálták meg lebeszélni az útról. Próféták mondták neki, hogy ott meg fogják kötni és börtönbe zárják, majd Rómába viszik, hogy a császár elé állítsák. Pál általában megköszönte és csak annyit mondott, hogy neki éppen ez a dolga. Lehet, hogy börtönnek és fogságnak tűnik, de valójában őt ingyen fogják Rómába elvinni, hogy ott beszéljen az üdvözítő Krisztusról. A katonák segítenek neki, hogy munkáját, hivatását elvégezze. A keresztyének minden egyes vád, eljárás során megszólalhattak és elmondhatták, hogy Krisztus szeretete miatt tették, amit tettek, hogy kihallgatóik ne maradjanak a bűnben, hanem üdvözljenek. Még az

arénában is tanúságot tettek hitükről: nem kérdezték őket, de az oroszánokkal szemben letérdeltek és énekeltek, imádkoztak, egymást bátorították miközben haldokoltak. Ez is tanúságtétel, ez is bizonyágtétel. Isten ígéje azt tanítja nekünk, hogy nem kell megrettenünk, amikor a világ mai ítélőbírái, akik nem bíróságokon, hanem tévéstudiókban, egy-egy hétköznapi beszélgetésben hajmeresztő és rosszindulatú vádakhoz hoznak fel az Egyház vagy az egyes keresztyén ember ellen. Nem megijedni kell, hanem ezekben a lehetőséget kell meglátni, hogy akkor is tanúságot tegyünk Krisztusról. Jézus Krisztus erre készítette fel minket: nincs helyzet, amelyben ne lehet megszólalni, nincs rosszindulat, amelyre nem lehetne Krisztus szeretetével de határozottan tanúságot tenni Isten akaratáról. A per, a harc, a fogság, a vádaskodás lehetőség. Az evangélium hirdetésére. Hitünk megvallására.

Pünkösöd ünnepén, kedves Testvéreim, a keresztyén Egyház támogatót, segítőt – János evangélista szavával – Pártfogót kapott. A keresztyén Egyház és a keresztyén ember nem egyedül néz szembe a világ vádjaival és zavaival, hanem a Pártfogó, a Lélek mellénk áll és perbe fogja magát a világot. A Lélek a világot ülteti a vádlottak padjára és világosságot ad ebben a zavart világban. Olyan ez, mint amikor Jézus elé vitték a bűnös asszonyt: azt várták tőle, hogy ítélje el. De Jézus a vádlókat fogta perbe: az vesse rá az első követ, aki nem bűnös - mondta. A vádlókból vádlottak lettek. A Lélek folytatja Jézus Krisztus munkáját. Jézus azt mondja, hogy Lélek megfeddi a világot bűn, igazság és ítélet tekintetében. Többről van szó, mint megfeddésről. Az új fordítás leleplezést ír, amiben benne van az, hogy a Lélek leleplezi a világot. De nem csak leleplezi, és nem is csak megfeddi, hanem rábizonyítja, világosságot tesz a bűn, az igazság és az ítélet tekintetében. A Lélek tetten éri a világot és feltárja előtte a valós helyzetet. A Lélek az igazság Lelke.

A három megfeddés közül most egyet szeretnék kiemelni: a Lélek, folytonosan megmutatja, hogy a világ bűne az, hogy nem hisz Isten Fiában. A Szentlélek úgy vezérli és irányítja az Egyház és a világ sorsát, hogy időnként minden hazugság és álszentség ellenére megmutatkozik a hitetlenség. A Szentlélek folytonosan napvilágra hozza, hogy az emberi élet azon múlik, hogy valaki hisz Jézus Krisztusban, vagy valaki úgy dönt, hogy nem hisz benne. A Lélek szembesíti ezzel az egyes embert és az egész világot. A Lélek azzal szembesíti a világot, hogy lelki zavarokért, boldogtalan családi életekért, egyéni és közösségi nyomorúságunkért nem a másik ember, nem körülmények a felelősek. Mindezek mögött egy döntés áll, a ti döntésetek: elfogadjátok életetek üdvözítő Urának Jézus Krisztust vagy továbbra is saját akaratotok szerint éltek. Elfogadjátok Isten üdvözítő, boldogító akaratát vagy pedig elutasítjátok azt. Ezen múlik az ember földi boldogsága és örök üdvössége. A Lélek szembesíti ezzel a ténnyel ezt a világot. Hiába ölték meg Jézust, a Pártfogó eljött és szála marad ennek a világnak a szemében, mert erről nem hajlandó hallgatni.

Ezek kemény szavak. A Lélek leleplezi a világ hitetlenségét. De mégis ezek a kemény szavak esélyt adnak a változásra, esélyt a megtérésre. Nincs nagyobb ajándék annál, mint amikor az ember megérti saját helyzetét. Amikor egy pillanatra feltárul előtte, hogy minden képmutatása és önigazolása ellenére a szívében hitetlenség lakik, akkor lehetőség teremődik a megtérésre, a hitre. Isten szeretete tökéletes szeretet. A tökéletes szeretet pedig nem abból áll, hogy állandóan megsimogatja a fejünket és azt mondogatja, hogy minden rendben van. Amikor igazán szeretünk

valakit, akkor elfogadjuk. De nem csak elfogadjuk, hanem feladatok elé is állítjuk, kihívást teszünk elé, hogy növekedni, erősödni tudjon. Isten Lelke át- és átszövi ezt a világot. A mindennapi események és a nagy sorsfordulók között néha leleplez minket, feltárja előttünk, hogy életünk egy-egy területét a hitetlenség, Krisztus akaratának el nem fogadása vezérli. Isten Szentlelke rajtakapja ezt a világot, de ez egyben esély is a megtisztulásra. Esély arra, hogy elfogadjuk Isten Fiának akaratát.

Nemrég hallgattam egy előadást arról, mi a Szentlélek legnagyobb adománya. Elindultak a gondolataim, hogy miket mondhat, milyen egzotikus lelki ajándékokat sorolhat fel az előadó. Végül ennyit mondott: a Szentlélek legnagyobb ajándéka a megértés. Az emberek megértik Isten akaratát. A Szentlélek itt marad velünk és minden önáltatásunk, minden rossz hírbe hozás és támadás ellenére felviláglik előttünk Isten megváltó szeretet – és azt elfogadjuk. Ebben nekünk keresztyéneknek feladatunk van és ebben a feladatunkban a Pártfogóra számíthatunk. Ámen!

Az igehirdetés elhangzott 2018. május 20-án, Pünkösöd másodnapján, Rédén.

A Szerző rédei református lelkipásztor, docens, a PRTA Gyakorlati Teológiai Intézetének intézetvezetője.

LAPSZÁMUNK KÖZPONTI TÉMÁJA: „SZOLGÁLATUNK A JÁRVÁNYHELYZET IDEJÉN.”

A JÁRVÁNY HATÁSA A TEOLÓGIAI OKTATÁSRA

Írta: Dr. Németh Tamás rektor

Pápai református teológusnak lenni, ha valaki bentlakó, különleges életforma. Közös csendességek, beszélgetések, viták, az épület atmoszférája, a kert csendje mind meghatározzák a napjait. Ez az életforma több mint egy éve megszakadt. Egyik hallgató, amikor kiderült, hogy haza kell költözniük, azt mondta: Nem lehetne esetleg valami kérvénnyel ezt elkerülni? Nem lehetett, mert a vészhelyzeti intézkedések ellen nincsen helye fellebbezésnek. Át kellett állnunk a digitális oktatásra. Így meghallgatni, így megtartani egy előadást sokkal nehezebb. De mindenki azt gondolta, hogy csak egy rövid idő és minden visszaáll a régi kerékvágásba. Nem állt vissza. Elmaradtak a közösség gyakorlásának alkalmai, a hallgatók, mint valami szerzetesek ültek a gép előtt, és mindent mindenhová írásban kellett benyújtaniuk.

Jöttek a hírek arról, hogy kik betegedtek meg, milyen állapotban vannak. Nyomasztóan hatott a veszélyhelyzet naponkénti tapasztalása, de még nyomasztóbb volt az, hogy senki nem látta

az alagút végét, senki nem tudta, hogy hány újabb hullámban fog fertőzni a koronavírus. A bezártság már rettenetessé kezdet válni. Az Akadémia hatalmas épületében mindössze néhányan dolgoztunk és éltünk. Az első pozitív élmény az volt, hogy a beérkező dolgozatok elmélyült munkáról tanúskodtak, ugyanakkor a szerzők csak az elérhető forrásokra voltak kénytelenek szorítkozni, hiszen a könyvtárak zárva voltak.

A szinte szerzetesi élet jár bizonyos pozitívumokkal, hiszen ha azt akarjuk, hogy ne omoljon össze minden, bizonyos rendszerességet kell magunkra erőltetnünk. Pozitívum az is, hogy a hallgatók nem idegesítik és nem is nyugtatgatják egymást álhírekkel, mindenben az egyéni teljesítményre kell építeni. A digitális oktatásba bekapcsolódhattak azok is, akik egyéni tanrendesek lévén a kontakt órákon korábban nem vettek részt. Van olyan hallgatónk, aki a munkahelyén, telefon segítségével hallgatta meg az előadásokat, mások családi körben kapcsolódtak be az órákba. A digitális oktatás fejlesztése, éppen az egyéni tanrendesek segítése okán már korábban a programjaink között szerepelt, most viszont még több módszer kidolgozására, tesztelésére nyílt lehetőség. A kényszerűség által szerzett tapasztalatokat természetesen később is kamatoztatni tudjuk.

A járvány akadályozott abban, hogy a gyakorlatokat elvégezhessek a hallgatók. Ősszel két hónap állt rendelkezésre, hogy a hospitálások, tanítási gyakorlatok elvégezhetők legyenek, most az iskolák megnyitásával júniusig megint lesz rá lehetőség. A legációk is döcögősen mentek. Egyetlen lehetőség az volt, hogy a hallgatók bekapcsolódtak az online istentiszteletek tartásába, s a lelkipásztorok által igazolt ünnepi szolgálatokat legációként jegyeztük be. Pünkösöd lesz az első olyan ünnep, amikor a már beoltott hallgatók ünnepi legációba mehetnek.

A teológus közösség, mint minden közösség a világon, sokat szenvedett a járvány korlátozásai miatt. Imádságaink meghallgattattak, betegeink meggyógyultak vagy gyógyulnak. Összességében az a tapasztalatunk, hogy az Úr tartalommal töltötte meg az elvesztegetettnek gondolt időt. Övé a dicsőség, most és mindörökké!

A Szerző református lelkipásztor, egyetemi tanár, a PRTA rektora.

„Tiszta vizet hintek rátok, hogy megtisztuljatok. Minden tisztátalanságotoktól és minden bálványotoktól megtisztítalak benneteket. Új szívet adok nektek, és új lelket adok belétek: eltávolítom testetekből a kőszívet, és hússzívet adok nektek. Az én lelkemet adom belétek, és gondoskodom róla, hogy rendelkezéseim szerint éljete, törvényeimet megtartsátok és teljesítsétek.”

Ezékiel 36,25-27.

A JÁRVÁNYHELYZET ALATTI OKTATÓI MUNKÁRÓL

A mögöttünk lévő esztendőben tanárok és hallgatók egyaránt átélhették a digitális- és a jelenléti oktatás jelentette könnyebbségeket és nehézségeket. Az elmúlt tanévben, 2020. március közepétől a tanév végéig digitális oktatásra kellett áttápnunk, s bár az idei tanév őszi szemeszterében volt egy rövid időszak, amelyet jelenléti oktatással valósíthattunk meg, mégis: már fél év is eltelt azóta, hogy utoljára jelenléti órát tarthattunk. Ezen lapszámunkban a digitális oktatással is foglalkozunk. Szükségesnek láttuk, hogy az elmúlt egy esztendő eredményeiről, tapasztalatairól interjúk formájában tájékozódjunk. A kérdések általánosak – de a válaszokból jól látszik, hogy teológiánk tanárai igyekeztek a lehető legtöbbet kihozni ebből a nem könnyű helyzetből. A feltett kérdésekre Dr. Balla Ibolya rektorhelyettes, Drs. Lucski Márta adjunktus és Dr. Szabó Előd docens válaszoltak. Kérdező: Sárközi Gergely Antal.

Milyennek ítéli meg a digitális oktatást az elmúlt egy esztendő távlatából? Volt egy rövid időszak ősszel, amikor személyes jelenléttel is megtarthatóak voltak az órák. Milyennek látta a hallgatók teljesítményét, motiváltságát az őszi jelenléti oktatás idején?

Balla Ibolya: Egy év alatt vegyes tapasztalatokat szerezhettünk. Mindenekelőtt az online oktatás előnyeit szeretném hangsúlyozni, mert ha egy ilyen járvány kihívásaival 30 évvel ezelőtt kellett volna szembesülnünk, az ellehetetlenítette volna nemcsak az oktatást, de a munkavégzést is. Természetesen bármilyen jó lehetőség is az internet és ennek kapcsán a távolléti oktatás, mégiscsak szükségmegoldás, amiből mindenki próbálta kihozni a legjobbat. 2020 tavaszán rövid idő alatt kellett oktatónak, hallgatóknak sok újdonságot megtanulni, és véleményem szerint a legtöbben jól vették az akadályokat. Néhány hónap után sok minden már sokkal egyszerűbbnek tűnt. Ennek ellenére, amikor ősszel ismét át kellett térnünk az online oktatásra, a hallgatók némiképp csalódottan fogadták a hírt, mert az őszi, jelenléti oktatás lendületesen indult. A motiváltságukat, érdeklődésüket nehezebb fenntartani, és ők is arról vallanak, hogy nemcsak nehezebb így tanulni, de egymás és az oktatók társaságát is hiányolják. Hiányzik nekik például a kollégiumi élet, a barátságok megélése. Éppen most érkeznek be azok a kérdőívek, amelyek a hallgatók visszajelzéseit tartalmazzák, amelyek kitöltésére minden szemeszter végén lehetőség van. A kérdések közé beillesztettük az online oktatással kapcsolatos kérdéseket is. A hallgatók szinte minden tárgy esetében a jelenléti oktatást preferálják, nagyon ritka az olyan tanegység, amelyiknél azt jelezték, hogy a távolléti oktatás előnyösebb, és itt is elméleti tanegységről van szó. Az egyik legnagyobb hozadéka a távolléti oktatásnak az, hogy az egyéni tanrendes hallgatók is rendszeresen be tudnak kapcsolódni az oktatásba, van, aki minden órán jelen volt. Egyébként fizikailag nem tudnának minden órán jelen lenni. Sőt, vannak „tiszteletbeli” hallgatóink, olyanok, akik nem járnak a teológiára, de érdeklődnek, bekapcsolódnak az órákba, némelyikük felvételizni is fog hozzánk a

következő tanévre. Egy másik hozadék, hogy a járvány miatt elmaradt Erasmus oktatást egy, az április 12-16. között lezajlott, ún. nemzetközi héten tudtuk pótolni, amikor hétfőtől péntekig a Kárpát-medence magyar református hittudományi intézményeinek tanárai tartottak előadásokat, amelyek nyilvánosak voltak.

Lucski Márta: Ahogyan tapasztaltam, a teljesítmény szempontjából nem volt jelentős különbség, az online órákon is figyelmesek és érdeklődők voltak a hallgatók, csakúgy, mint az azt megelőző hónapokban, amikor még Pápán voltunk mindannyian. Ettől függetlenül, habár vannak, akiknek kényelmet jelent az otthonról tanulás, mégis többségében úgy nyilatkoztak, hogy jobb és hatékonyabb a tanulás személyes jelenléttel. Így egy félév után ezt magam is így gondolom.

Szabó Előd: A digitális oktatásról alapvetően kétféle meglátásom van. Az egyik egyértelműen pozitív. Olyan távlatokat nyitott meg az oktatásban, ami megmutatta, hogyan lehet egy esetlegesen hibrid oktatási rendszerben az egyéni tanrendes, távol lakó hallgatókat bevonni. Nyilvánvaló, hogy másfél óra miatt nem tud egy-egy hallgató 4-6 órát utazni. Így azonban bekapcsolódhatnak olyanok is, akiknek erre nem lehetne lehetőségük. Azt gondolom tehát, hogy amennyiben visszatérünk is a jelenléti oktatásra, akkor is érdemes fenntartani annak a lehetőségét, hogy aki szeretne, bekapcsolódhasson az előadásokba online módon. Ez különösen is a gyakorlati tárgyak esetében lehetne nagy előrelépés, kiemelten a nyelvoktatásban. Ezzel a rendszerrel az egyéni tanrendesek is éreznék, hogy a rendszernek tagjai, nem csupán időleges szereplői. A pozitív oldalon látom azt is, hogy ebben a vírushelyzetben más lehetőségünk nem volt. A digitális oktatás tehát megadta azt az egyetlen utat, amiben nem kellett teljesen az egyetemi oktatást, így teológiánk oktatását sem megszüntetni.

A negatív oldalon ott van az, hogy bár a hallgatók alapvetően aktívak voltak az előadások alkalmával, de talán ez az aktivitás csökkent a jelenléti oktatáshoz képest. A másik negatívum, hogy azokat az órákat, amelyeket levéltárban, könyvtárban tartottunk (egyháztörténeti szeminárium, proszeminárium), ezeket ilyen formában nem lehetett folytatni, így nagyon komoly kiesést jelent ez az oktatás minőségéből. Csak remélni tudom, hogy a jelenlegi 4-5. évfolyam számára ez a kiesés nem jelenti majd azt, hogy azok az impulzusok hiányoznak a későbbi szolgálatban, amelyeket ezalatt az időszak alatt a jelenléti oktatásban megszerezhettek volna.

Milyen módszereket használ a digitális oktatásban?

Balla Ibolya: Elsősorban a Skype-programot, amit szinte mindenki ismer. Nem szoktam PPT-et készíteni, de mivel a tárgyaim mind elméleti tárgyak, nehezebb a hallgatók figyelmét fenntartani

prezentációk nélkül, így több tárgyhoz most prezentációkat készítettem. A felkészülés így sokkal több időt igényel, de megéri.

Lucski Márta: Az előadások anyagát elküldtem előre a hallgatóknak, így az órák során együtt tudtuk követni azt. A videós beszélgetés lehetőségével jól tudunk kommunikálni egymással az órákon.

Szabó Előd: Mondhatom nyugodtan, hogy az eszközök szinte teljes egészében ugyanazok maradtak, mint a jelenléti oktatásban voltak. (Kivéve azokat az eszközöket, amelyek ilyen formában nem voltak alkalmazhatóak. A könyvtár és levéltár használatán túl a közös térképhasználat sem volt lehetséges, hiszen online azok a térképek nem voltak elérhetőek.) A gyülekezeti adminisztráció ppt-s kivetítés formájában zajlik, mint ahogyan az zajlott egyébként a teológia falai között is. Az egyházjog előadások során a törvényszöveget a képernyőre kitéve, a hallgatók felváltva olvasták a szükséges részeket, így mindenki részt vett az óra menetében. Ezzel egyébként a hangok változatossága miatt a figyelem is könnyebben fenntartható volt. Az egyháztörténet órák online előadásként zajlanak, időről időre kérdésekkel „ébren tartva” a hallgatók figyelmét. A chat fal arra ad lehetőséget, hogy mint a táblára, úgy itt is leírhatom a nehezebben megfeythető személyneveket, könyvcímeket, vagy egyéb részleteket. Tekintettel arra, hogy ilyenkor az órára beérkezés is más formában zajlik, így néhány személyes jellegű kérdést is fel szoktam tenni, hogy legyen egy kis ráhangolódás az előadásra, órára.

Mik a tapasztalatai az előadásokkal, illetve a számonkérésekkel kapcsolatban?

Balla Ibolya: Az előadásokat próbálom színesíteni a már fent említett prezentációkkal. A számonkérésnél kidolgoztunk egy jó gyakorlatot a kollokviummal záródó tárgyak esetében. Szóban, Skype segítségével lehet vizsgázni, de nincs tételhúzás, nincs felkészülési idő, a hallgatóknak rögtön kell felelni, és a tételsorról általában három tételt kérek. A várakozással ellentétben a hallgatóknak jók voltak a tapasztalatai, mert ha volt olyan tétel, amire nem tudtak maradéktalanul felkészülni, a másik két tétel „mentőöv” volt. A zárthelyi dolgozatokat elhagytuk. A beadandó dolgozatokat, igehirdetés-vázlatokat általában továbbra is szépen elkészítik a hallgatók, ezen a téren nem voltak nehézségek. A jegyek terén általában véve – legalábbis a saját tárgyaim esetében – nem tapasztaltam romlást, sőt, van, ahol inkább javulás látható. Ez azt is mutatja, hogy a diákok többsége elég jól osztja be az idejét.

Lucski Márta: Sikeresen végig tudtuk venni az online találkozások ellenére is a féléves anyagot. Az azonban világosság vált, hogy az online tér nem tudja százszázalékosan pótolni a személyes

találkozás légkörét. A hallgatók számára fárasztó lehet a folytonos képernyőn való jelenlét és azon keresztül az órák követése.

Szabó Előd: A tapasztalataim alapvetően jók, bár érzem, hogy ez elsősorban kényszer megoldás. Az előadások során nagy változást nem érzek, a hallgatók ugyanúgy kérdeznek, mint a jelenléti oktatás során. A nehezítést a technikai adottságok miatti hangkésések, internet megakadások és ehhez hasonlóak jelentik. Ez azonban eddig jelentősen nem akadályozta az előadások megtartását.

A számonkérések rendszerét jelentősen át kellett alakítani annak köszönhetően, hogy a tisztességes vizsgarend fenntartása miatt készületi idő nincsen. Így azonban az egy szabadon választható és az egy kijelölt tétel átlagából adódó vizsgajegyeknek köszönhetően a vizsgaeredmények jónak mondhatók.

Milyennek látja a hallgatók teljesítményét, motiváltságát ebben a helyzetben?

Lucski Márta: A teljesítmény szempontjából nem látok igazán különbséget, a motiváltság viszont alábbhagyhatott már a félév végére a sokak számára fárasztó online oktatás következtében.

Szabó Előd: A hallgatók motiváltságán és teljesítményén a saját tárgyait tekintetében alapvető különbséget nem látok. Úgy érzem, hogy mindenki tudja ugyanazt a színvonalat hozni, mint amit a jelenléti oktatásban és a jelenléti vizsgáztatásban tudott. Amit azonban nem láthatunk, az inkább a rejtett, a háttérben meglévő lelki nehézségekben bújkik meg. Nagyon röviden abban, hogy a hallgatók miként tudnak majd továbblépni ebből az egyébként alapvetően kényelmes helyzetből, hogyan tudják magukat ismét egy magasabb fordulatszámmra felpörgetni, illetve hogy milyen lelki „nyomokat” hagy majd a vírushelyzet a teológia oktatóiban, hallgatóiban. Ennek megfejtése, illetve megoldása a következő tanév, vagy tanévek feladata lesz.

Bízva abban, hogy ősztől talán újra jelenléti oktatásban lehetünk együtt – teológiánk egész közösségének Isten kegyelméből megújuló erőt kívánok. Köszönöm szépen a válaszaikat!

„A Pártfogó pedig, a Szentlélek, akit az én nevemben küld az Atya, ő megtanít majd titeket mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amit én mondtam nektek.”

János 14,26.

A TEOLÓGIAI HALLGATÓK MINDENNAPJAI

A DIGITÁLIS OKTATÁSBAN

Eddig teológiánk tanárainak beszámolóit olvashatták, most pedig hallgatóink is megszólalnak, hogy az alábbi kérdésekre adott válaszaikkal a kedves Olvasók betekintést nyerhessenek a hallgatók járványhelyzet alatti munkájába. A feltett kérdésekre két teológushallgató, Szűcs Mátyás senior és Tamási Szabolcs István, valamint Tóth Orsolya katechéta szakos hallgató válaszoltak. Kérdező: Sárközi Gergely Antal.

Milyennek látod a digitális oktatást az elmúlt egy esztendő távlatából? Volt egy rövid időszak ősszel, amikor személyes jelenléttel is megtarthatóak voltak az órák. Hogy érezted magad az őszi jelenléti oktatás idején?

Szűcs Mátyás: Azt gondolom, hogy a tananyagból, a digitális oktatás keretében is, tanáraink a lehető legtöbbet igyekeznek átadni. Tavaly tavasszal – főleg az első hetek online oktatása – mindannyiunk számára új dolog volt. Idő kellett, míg kiforrott egy jól működő rendszer. Minden egyes tantárgy esetében ez mást jelentett. Más internetes felületet, tematikát, előadási módot. Visszatekintve az elmúlt egy évre, véleményem szerint a körülményekhez képest a lehető legtöbb ismeretet tudtuk elsajátítani.

Az őszi szemeszterben kicsivel több mint két hónapot az Akadémián tölthettünk, jelenléti oktatással. Mindannyian örömmel voltunk ott, megértettük, milyen nagy kincs a személyes jelenlét és a hallgatói-tanári közösség. Mivel eddig természetes volt az ottani jelenlét, nem tulajdonítottunk nagy jelentőséget neki, de az online oktatás rámutatott, meg kell becsülni a személyes jelenlétet, közösséget.

Tamási Szabolcs István: Egyértelműen azt tudom mondani, hogy a digitális oktatás a 2020 tavaszi félévben nehéz volt. Nehéz volt abban, tekintetben is, hogy nem tudtuk ez az oktatásforma hogyan néz ki. Nem igazán tudtuk abban a helyzetben hogyan lesz tovább.

Tóth Orsolya: Úgy érzem, hogy ahogy a tanárok, úgy mi is egyre jobban belejövünk a távoktatásba. Én legalábbis már egészen megszoktam, hogy csak online látjuk egymást.

Összehasonlítva a jelenléti és a digitális oktatást, a digitális oktatásban való részvételt könnyebbnek, vagy nehezebbnek érzed?

Szűcs Mátyás: Inkább azt mondanám, hogy változó. Van olyan időszak, amikor jól tudok figyelni, jó hangulatú a tanóra, a hallgatók is sokat hozzászólnak az órán. Kényelmes a napirend, ilyenkor nem tűnik nehezebbnek.

Vannak olyan napok is, amikor fáradtan, egyhangúan ül az ember a gép előtt. Egymás után jönnek az online órák, van, hogy ez ötször másfél órát jelent kisebb szünetekkel. Ha az egyik óra kicsit elhúzódik, akkor a két óra közötti szünetben kapkodva végzem el a dolgaimat, az étkezést, esetleg a testvérem közben kéri, hogy segítsek neki valamiben, és közben tudatosul bennem: 5 perce már megy az órám. Ilyenkor határozottan rosszabb.

Tamási Szabolcs István: Én személy szerint nehezebbnek éreztem a digitális oktatást.

Tóth Orsolya: Abban a különleges helyzetben vagyok, hogy mind a jelenléti, mind pedig a távoktatást lehetőségem nyílt meg tapasztalni a református teológia és a katechéta szakon is. Ezáltal bepillantást nyerhettem mind a két oldalba. Teológusként egyértelműen a jelenléti oktatást preferáltam, ugyanis akármennyire is igyekeznek a tanárok minden rendelkezésükre álló eszközzel érthetően átadni az anyagot, bizony vannak olyan részek, ahol ezen a módon nagyon nehéz elsajátítani a tananyagot. Ellenben a katechéta szakon még jobb is a távoktatás, hiszen a hetente egy tömbösítésnél egyszerűbb otthonról részt venni az órán, mint messziről odaautazni. Főleg mivel szinte minden katechétának munkája és családja van.

Mik a nehézségek és mik a könnyebbségek számodra a digitális oktatásban?

Szűcs Mátyás: Nehézséget jelent például, ha akadozik az internet, előfordult, hogy viharos szél volt, és alig értettem valamit az aznapi órákból. Azt tapasztaltam, amit más is megerősített, sokkal jobban kell koncentrálni a digitális órán, mint ha személyesen lennénk jelen. Monitoron látjuk a tanárt, a hangminőség sem olyan, mint élőben, ez mind plusz figyelmet igényel. Olykor a háttérben zajlik az élet, ami plusz zavaró tényező. Olyan is történt, hogy nekem is és testvéremnek, aki egy szobában ugyancsak órán ült, egyszerre kellett beszélnünk. Utólag visszagondolva vicces helyzet volt, de akkor nem tűnt annak.

Könnyebbséget jelent, hogy úgymond kényelmesebben tudunk részt venni az órán mint élőben. Az ember behuppan a kényelmes karosszékre, magához veszi a teáját, és gond nélkül részt vesz az órán. Ha esetleg már kényelmetlen ülni, sétál egy picit a szobában. E tekintetben könnyebbség.

Tamási Szabolcs István: Nehézség az volt, ami most is, hogy sok szakirodalom nem állt rendelkezésre. Könnyebbség talán az, hogy az itthoni környezetben jobb volt a vizsgákra készülni.

Tóth Orsolya: Nehézséget egyedül a vizsgaidőszakban érzékelttem, az évfolyamtársak hiánya miatt. A vizsgák előtt nekem sokat jelentett az, hogy volt kivel átbeszélni az anyagot, vagy bármit, ami

kicsit enyhített az izguláson. Egyedül ülni egy szobában és várni a „mindent eldöntő” hívást nagyon stresszes egy hallgatónak.

A könnyebbséget abban éreztem, hogy mivel a katechétáknak főként csak hétvégi tömbösített óráik vannak, így nem kell egy-egy alkalom miatt felutazni, hanem otthonaink kényelmében hallgathattuk végig az órákat.

Mik a tapasztalataid az előadásokkal, illetve a számonkérésekkel kapcsolatban?

Szücs Mátyás: *Az előadások ugyanúgy színvonalasak, mint korábban. Nyilván vannak nehezítő körülmények, de ezt sokszor a technika jelenti. Tanáraink kedélyesek és segítőkészek, ami nagyon sokat segít ebben a helyzetben. Ha valamire szükségünk van, könyvre, tananyagra, és nem tudjuk elérni, akkor mindig számíthatunk rájuk.*

A számonkérések kapcsán is pozitívat tudok mondani. Az osztályzás abszolút korrekten történik. A szóbeli vizsgák esetén nincs felkészülési idő. Ezt legelőször megrökönyödve hallottuk, de természetes, hisz nem jelenléti a vizsga. Nehézséget sem jelent, inkább arra ösztönöz, hogy még precízebben készüljünk fel a számonkérésre.

Tamási Szabolcs István: *Az előadások a körülményekhez képest rendben mentek le. Bár nyilván az internet kapcsolat néha nem volt kegyes hozzánk. A számonkérések rendben zajlottak.*

Tóth Orsolya: *Az előadások nem vesztek a színvonalukból és a számonkérés sem lett kevesebb. Elmaradt ugyan néhány zárthelyi dolgozat, de azokat beadandó dolgozatok váltották ki.*

A vizsgákat tekintve a fő különbség a felkészülési idő, amelynek hiánya engem nem zavart. A legtöbb tanár irányított kérdésekkel térképezte fel, hogy valóban megtanultuk-e az anyagot, de mindegyikük oly módon tette, hogy legyen lehetőségünk gondolkodni. Segítőkészek és végtelenül korrektek voltak.

Összességében hogy érzed magad ebben a helyzetben?

Szücs Mátyás: *Igazából hálát kell adnom. Sokkal rosszabb körülmények közé is kerülhattünk volna. A helyzetet igyekezett mindenki a legjobb módon megoldani, és ez szerintem sikerült is. Az ismeretek átadása nem szenved súlyos károkat. Az akadémiai közösségről sajnos ez már nem mondható el. Igaz, tartjuk a kapcsolatot egymással, de ez közelében sincs annak, amit az ottani légkörben megélhetünk. Bízom abban, hogy Isten kegyelméből, az őszi szemesztert újra, testvéri közösségben tölthetjük, jelenléti oktatással.*

Tamási Szabolcs István: *Jól éreztem magam összességében, de a kollégiumi élet és a diáktársaim, barátaim nagyon hiányoztak és hiányoznak.*

Tóth Orsolya: *Várom, hogy újra találkozhassak a barátaimmal, akit a teológián ismertem meg, s a tanáraim is hiányoznak már. Jó lenne újra részt venni a közös programokon, feltöltődni a reggeli áhítatokon, zsíroskenyér esteken, s nagyon várom, hogy részt vehessek egy teológustalálkozón is. Ettől függetlenül jól érzem magam. Az első oltásomat már megkaptam, s boldogan tekintek a jövőbe. Hiszem, hogy az Úr áldása van az emberek újra találkozásán.*

Azzal a reménységgel vagyunk mi is, hogy az újra találkozás örömét nemsokára megtapasztalhatjuk. Köszönöm a válaszokat!

SZOLGÁLATUNK A JÁRVÁNYHELYZET IDEJÉN

LEGÁCIÓ OTTHONRÓL, MASZKBAN, ONLINE.

Írta: Németh Ábel

A teológiai tanulmányok és az egyházi hagyomány szerves részét képező legáció oly sok mindenhez hasonlóan szintén a járvány negatív hatása alá került, azonban Isten kegyelméből mégsem vált teljesen lehetetlenné. A Pápai Református Teológiai Akadémia hallgatói számára is az elmúlt egy év számos változást hozott. A kollégiumot ki kellett üríteni, és mindenki otthonról, online vett részt az órákon és a vizsgákon. A fertőzésveszélyre való tekintettel a hosszú utazások is kerülendővé váltak, s így a legációválasztás hagyományos formája elmaradt. Azok a hallgatók, akiknek lehetőségük volt rá, a lakóhelyük szerinti, vagy ahhoz közeli gyülekezetben végezhettek csak szolgálatot. 2020-ban így a pápai gyülekezet húsvéti legátusa voltam, lakhelyemnek megfelelően. Mivel az istentiszteletek akkor már digitálisan folytak, a húsvét hétfői istentiszteletet nagyszombaton vettük fel a templomban, a ténylegesen jelenlévő gyülekezet csupán néhány főből állt. Szokatlan volt az üres templom és a kamera, de azért mégis úgy éreztem, hogy van, aki hallgatja az igét. Így történt, hogy felvétel eredményeként húsvét hétfőn, a legáció napján otthon maradtam, és az interneten hallgattam meg a saját szolgálatomat, családom körében. Be kell vallanom, hogy ez igen furcsa érzés volt, ugyanakkor tanulságos is a későbbi szolgálatokra nézve. Az online videót sok olyan ismerősöm hallgatta meg, akiknek gyülekezetében nem volt elérhető az online istentisztelet lehetősége. Nagyon sok pozitív visszajelzést és bátorítást kaptam, végül sokkal többen nézték meg, mint ahányan vélhetőleg eljöttek volna a templomba, s ezt érdekes volt látni. A gyülekezetben ezt a tendenciát látva még tovább fejlesztették az online istentiszteletet segítő eszközöket.

2020 telére a járvány az átmeneti nyári enyhülés után ismét komolyabbra fordult, a diákság újfent hazakényszerült. A karácsonyi időszakban a Pápakovácsi-Noszlop-Kup-Somlóvecse legációs körzetben szolgáltam. Ezek mind kisebb létszámú falusi gyülekezetek, így a létszámkorlátozás

mellett is lehetett személyes jelenlétű istentiszteletet tartani, természetesen szigorú biztonsági intézkedések betartása mellett: mindenki maszkban, mindent fertőtleníttve előtte-utána. A hallgatóság e falvakban nem bizonyult sokkal többnek, mint a pápai templomban jelenlévők, azonban a hangulat sokban különbözött. Valóban ünnepi követként éreztem magam ezekben az apró gyülekezetekben, a kevés egybegyűlt nagy örömmel hallgatta az igehirdetést. Jó volt látni, hogy a nehézségek ellenére öröm csillog a szemekben, s amint faluról falura autóztunk lelkipásztor testvéremmel, mindenütt sok szeretettel fogadtak, éhezve és szomjazva Isten ígését, és az örömhírt: megváltónk született. Nagyon felemelő szolgálat volt az istentiszteletek fárasztóan nagy száma ellenére is.

Egy évvel később az első pandémiai legáció után ismét eljött a húsvéti legáció ideje, a helyzet ismét úgy hozta a Pápai Református Egyházközségben volt lehetőségem szolgálni. A nagypénteki istentisztelet ez alkalommal élő adásban volt megtekinthető az interneten, s az év alatt valóban sokat változott a közvetítés felszerelése. Az új kamerák, reflektorok, mikrofonok láttán némileg megilletődtem. Most is jelen volt családom, és még néhány segítő gyülekezeti tag a lelkipásztorokon kívül, ám a templom ijesztően üres terében szétszórt kamerák meglehetősen rideg hangulatot keltettek. Magam is meglepődtem ezen a furcsa „tériszonyon”, nem gondoltam, hogy ekkora különbségnek bizonyul az egy évvel azelőtti helyzethez képest. Istennek hála, az igehirdetés szolgálatát sikeresen teljesítettem, de eltelt egy kis idő mire alkalmazkodni tudtam a szituációhoz. Az élő adást azonban ismét sokan megnézték, olyan ismerősök is, akiknek egyébként nem volt lehetőségük a saját gyülekezetükben templomba menni, s a digitális megoldások nem voltak elérhetők. Nagyon sok hálás, lelkesítő visszajelzést kaptam rokonoktól, barátoktól.

A legáció szolgálata a járványhelyzet idején valóban nem volt egyszerű, kihívások sora tárult azok elé, akik vállalkoztak rá. A kihívások mellett azonban a szolgálatunkon áldás van, ha azt a Szentlélekben bízva Isten dicsőségére végezzük. Legyen bármilyen vészjósló a helyzet, Isten ígését akkor is hirdetni kell, s teológus hallgatóként abban van reménységem, hogy magam is e hirdetők közé tarthatok majd.

A Szerző II. évfolyamos teológushallgató.

„Azután kitöltöm majd lelkemet minden emberre. Fiaitok és leányaitok prófétálni fognak, véneitek álmokat álmodnak, ifjaitok látomásokat látnak. Még a szolgákra és szolgálólányokra is kitöltöm lelkemet abban az időben. Csodás jeleket mutatok az égen és a földön: vért, tüzet és füstoszlopokat. A nap elsötétül, a hold vérvörössé válik, mielőtt eljön az Úr nagy és félelmetes napja. De megmenekül mindenki, aki segítségül hívja az Úr nevét, mert a Sion hegyén és Jeruzsálemben lesz a menedék, ahogyan megmondta az Úr, és azok menekülnek meg, akiket elhív az Úr.”

Jóel 3,1-5.

„SZOLGÁLATUNK A JÁRVÁNYHELYZETBEN”

VÉGZETT HALLGATÓINKAT KÉRDEZTÜK

Fontosnak tartottuk, hogy néhány végzett hallgatónkat is megszólaltassunk, hogy az alábbi kérdésekre adott válaszaikkal az olvasók betekintést nyerhessenek a járványhelyzet alatti lelkesi szolgálatuk mindennapjaiba. Nagy örömünkre öt volt hallgatónk is megosztotta velünk élményeit, meglátásait. Kettejük összefüggő beszámolóját szintén e lapszámban olvashatják. Jelen interjúnkban feltett kérdéseinkre Bertók Dániel, Szabó Beatrix Márta és Makra Zsolt István válaszoltak. Kérdező: Sárközi Gergely Antal.

Először is arra kérlek titeket, mutatkozzatok be: hol szolgáltok, mióta vagytok a jelenlegi szolgálati helyeteken?

Bertók Dániel: Áldás, békesség! Bertók Dániel vagyok, nős, két gyermekes lekipásztor. 2015 szeptembere óta szolgálom Nagykanizsán, akkor mint 6. éves hallgató, gyakorlatra kerültem a városba, azóta segédlelkészként szolgálom Nagykanizsa mellett Galambokon, valamint Inkén mint helyettes lekipásztor. 2019-ben kaptam meg a diplomámat és tettem sikeres Egységes Lelkészképesítő Vizsgát. Mindezekért Soli Deo Gloria, Egyedül Istené a dicsőség.

Szabó Beatrix Márta: 2019-ben végeztem a Pápai Református Teológiai Akadémia teológus-lelkész szakán. Első segédlelkési évemet a pápai gyülekezetben tölthettem óvodalelkészként. Jelenleg a Vértesszőlősi Református Missziói Egyházközségben szolgálom, valamint doktori tanulmányokat folytatok a gyakorlati teológia területén a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Doktori Iskolájában.

Makra Zsolt István: Makra Zsolt István vagyok a Pápai Református Teológiai Akadémia 2019-ben végzett volt diákja. Győrben születtem, tulajdonképpen ott is nőttem fel. Középiskolai tanulmányaimat a Pápai Református Gimnáziumban végeztem, és mivel nagyon a szívemhez nőtt Pápa városa, ezért a Pápai Református Teológiai Akadémián folytattam célirányosan tanulmányaimat a lekipásztori hivatás felé. Jelenleg két gyülekezetben szolgálom a Mezőföldi Református Egyházmegye délnyugati részén: Lepsényben és Mezőszentgyörgyön. Ez év augusztusában lesz két éve, hogy itt szolgálom – s hadd mondjam így: szolgálunk feleségemmel együtt ezekben a gyülekezetekben, hiszen nem csak a mindennapokban számíthatok kedvesemre, hanem a szolgálatomban is. Bár én eredendően nagyvárosi környezetből, egy városi, újonnan plántált gyülekezetből indulva érkeztem ide néhány kitérővel, őszintén mondhatom: szeretek itt élni.

Már az egyetemen eltöltött évek alatt körvonalazódott bennem, hogy szeretnék falusi gyülekezetben szolgálni és Mindenható Istenünk megadta ennek a lehetőségét.

Igyekszünk feleségemmel együtt, a tőlünk telhető módon helytállni ezekben a változó időkben, hirdetve az evangéliumot, kicsiknek és nagyoknak egyaránt.

Hogyan változtatta meg a járványhelyzet a szolgálatodat?

Bertók Dániel: *A személyes jelenlét hiánya nagy változás volt a szolgálatban, főleg a vasárnapi istentiszteletek és a bibliaórák tekintetében. Nehéz volt az üres templomban, gyülekezeti házban egy kamerának, mobiltelefonnak prédikálni, vagy igehallgatóként telefonon igehirdetést nézni, hallgatni, úgy hogy közben nem csinál mást az ember.*

Szabó Beatrix Márta: *Első segédlelkési évem alatt tört ki a koronavírus-járvány, megrázó élmény volt a templomok bezárása. Hirtelen új, kreatív módokat kellett találni a szolgálat végzésére. Az istentiszteletek átköltöztek az online térbe, áttértünk a digitális hittanórákra, Zoom-on tartott megbeszélésekre, bibliaórákra. Sok programot, rendezvényt nem tudtunk megtartani. Nagyobb hangsúlyt kapott a telefonos kapcsolattartás, a lelkigondozás, illetve a diakónia.*

Makra Zsolt István: *Nagyon sok mindenben kellett kényszerűen alkalmazkodnunk a helyzethez. Az első pandémiás kényszerpihenő alatt bevezettük az online istentiszteleteket, amik egy-két hónap alatt keretet is nyertek. Áttértünk az online tartalmakban az áhítatszerű istentiszteletekre, rövid igemagyarázattal, hogy az otthon töltött időben is jusson mindenkinek ideje a lelki csendességre. A gyülekezeti alkalmakat, amik az istentiszteleten kívül terveztünk, elhagytuk, mert nem szerettem volna áttenni a teljes lelki életünket az online térbe, mivel veszélyeztetve éreztem a későbbi személyes alkalmainkat.*

A hitoktatásban igyekeztünk először az online órák tartásában, végül a klasszikus módon, tankönyv/munkafüzet, házi feladat forma mellett maradtunk, mivel az online aktivitás elég passzívrá sikerült, így a szülők segítségével tudtuk elérni a gyermekeket. Be kellett látnunk, hogy a kevesebb több, a más tárgyakban megnövekedett házi feladat mennyiséget figyelembe véve, heti bontásban küldtük a feladatokat, de az ellenőrzést végül órán végeztük, és azt tapasztaltuk, hogy többnyire bevált.

A családlátogatások elmaradtak, mivel igyekeztünk vigyázni egymásra, az emiatt felszabadult időt pedig irodai rendezéssel, illetve a környezet alakításával töltöttem. Elkezdtem kertészkedni és a parókiaudvart alakítani.

A kazuáliák tekintetében sajnos a temetések száma megnövekedett az előző évek mennyiségéhez képest, míg az esküvő, keresztelő szinte teljesen megszűnt.

Milyen kihívásokkal kell szembenézned?

Bertók Dániel: *A személyes kapcsolat hiányát említeném itt is, telefonon, az internet adta lehetőségekkel igyekeztünk tartani a kapcsolatot a testvérekkel, de ezeknek az eszközöknek, lehetőségeknek is megvannak a maga korlátai, ennek ellenére áldás volt megtapasztalni, hogy a Kegyelem Ura ezeket is fel tudja használni gyülekezete, gyülekezetei, egyháza épülésében.*

Szabó Beatrix Márta: *Jelenleg egy missziói egyházközségben szolgállok. A járványhelyzet miatt szinte semmilyen gyülekezetépítő programot nem tudtunk tartani, a családlátogatásokat is el kellett halasztani. Nagy kihívás a gyülekezeti élet újraindítása. Sok tervünk van, sok a bizonytalanság is, de bizakodva tekintünk előre.*

Makra Zsolt István: *Aminek leginkább kárát látom, az a gyülekezettel tartott kapcsolat. Az elvesztegetett idő a legnagyobb kihívás. A személyes kapcsolat hiánya, az informáltság, vérkeringés megszűnése talán az egyik legnagyobb probléma most a gyülekezetben. A másik pedig a kényelem. Az online térről történő lecsatlakozás nem megy zökkenőmentesen. A kényelem hatalmas úr lett sok gyülekezeti tagunk életében, és ezért a közösségbe történő visszatérés nem megy olyan egyszerűen, mint ahogy azt sokak várták. Ezért is döntöttünk úgy a presbitériummal, hogy az online térbe csak az egyszerű úrnapi igemagyarázatot helyezzük át, és a többit inkább szüneteltetjük. Ugyanez a gond a hittanoktatásban is, hiszen a fiataloknál azt vélem felfedezni, mintha a tavalyi második félév, illetve a mostani első félév meg sem történt volna. Hiába a megoldott feladatok, valahogy a tudás és ismeretanyag nem kapcsolódott össze. Mennél magasabb általános iskolai osztályt veszünk alapul, annál magasabb fokú a feledés mértéke. Ezért a konfirmációk tekintetében is új módszert kell kitalálni.*

Milyen új módszereket vetettél be annak érdekében, hogy a szolgáltatodat megfelelően végezhess ebben a megváltozott helyzetben?

Bertók Dániel: *Főként a számítástechnikai eszközök és az internet adta lehetőségeket használtuk ki, előre felvett szolgálatok közvetítése, élő közvetítések készítése, igei gondolatok megosztásán a gyülekezetek facebook oldalán, Zoom alkalmazás használata a kisebb gyülekezeti alkalmakon, hogy valamennyire személyessé tudjuk tenni az alkalmakat.*

Szabó Beatrix Márta: *Létrehoztam egy gyülekezeti Facebook oldalt, valamint egy YouTube csatornát, ahol az istentiszteletek élő közvetítése történik. A konfirmandusoknak Messenger csoportot alakítottam. Az óvodai bezárás idején a szülőkkel e-mailben tartottam a kapcsolatot, és*

küldtem a gyerekeknek hittanos anyagokat. A karácsonyi és anyák napi hittanos műsort videóra felvettük és az összeszerkesztett műsort vetítettük le az istentiszteleten. Így több gyermek is közreműködött, mint korábbi években, és az internetes megosztás következtében többen is látták a műsort.

Makra Zsolt István: Gyülekezeti tájékoztató újságot szerkesztünk, amit igyekszünk negyedévente, de a fontosabb eseményekkor mindenképpen eljuttatni a gyülekezeti tagokhoz. Mivel sokan nem rendelkeznek internet hozzáféréssel, ezért az ő számukra ez nélkülözhetetlen információ forrás a gyülekezetünk életével kapcsolatban.

Az online istentiszteletet említeném még mint új módszert, illetve az online készenlétet, a telefonos lelkigondozást és beszélgetéseket. Igyekeztem alkalmazkodni a megváltozott helyzethez, s igyekszem lépést tartani a korunk adta lehetőségekkel. A presbiteri gyűlésekhez megtanítottuk a nyugdíjas presbitereknek a Google Meet alkalmazás használatát, így személyesebbé tehattük a presbiteri gyűléseket, és így nem láttuk kárát a gyűlések hiányának.

Röviden összefoglalva, az új lehetőségeket, az online tér, az internet és az életünk részévé vált Facebookot igyekeztem felhasználni a szolgálat teljesítéséhez, kicsit mindig szaladva a probléma után, mert a precedens értékű dolgokból kezdődött mindig valami újfajta szolgálat. A kreativitás szabja csak meg, hogy a rendelkezésre álló eszközöket hogyan használjuk, hiszen a feladatunk nem változott kétezer éve. Pál apostolnak is meg kellett találnia a módszertanát az evangélium hirdetéséhez, gondoljunk csak az athéni leírásra, hogy az üzenetet át tudja adni. Nekünk is ez a feladatunk, hogy a lehetőségeket kihasználva hirdessük az evangéliumot.

Köszönöm a válaszaitokat. Életekre, szolgálatotokra Isten áldását kérem!

A SZERETET SOHA EL NEM FOGY

KÓRHÁZLELKÉSZI SZOLGÁLAT A KORONAVÍRUS JÁRVÁNY IDEJÉN

Írta: Dominiák Zsolt Ádám

Az elmúlt bő egy éves időszakunkat – ahogy mindannyiunkét – a koronavírus határozta meg a kórházlelkészi szolgálatban. Voltak ebben veszteségeink, de nyereségeink is, amibe az alábbiakban szeretnék röviden betekintést adni.

A Magyarországi Református Egyház Bethesda Gyermekkórházára jellemző intenzív közösségi életet nagyban befolyásolta a vírushelyzet. Elmaradtak kisebb és nagyobb közösségi alkalmaink, vezetői elvonulások, csendesnapok, csapatépítő alkalmak, piknikek, kirándulások. E helyett egymás terhére hordozva (Gal 6,2) próbáltuk élni a közösséget. Ami sokat adott például a gyermekes dolgozóinknak és nekünk is akik benne voltunk, az az ovi-suli, ahol az

intézménybezárások idején kollégáink gyermekeivel foglalkozhattunk. A gyermekek is jól érezték magukat, sokak tanulmányi eredménye is javult! A kollégák pedig nyugodtan végezheték a munkájukat, tudva, hogy gyermekeik jó helyen vannak. Emellett nagy ünnepeinket is sikerült megtartanunk – ha szerényebben is – a belső munkatársi kör részére. Mivel a betegellátás nem szünetelt, a megfelelő óvintézkedések betartásával folytathattuk lelkigondozói tevékenységünket az osztályokon. Támogattuk a kollégákat is egyéni és kiscsoportos formában, akinek éppen erre volt szüksége. Szerveztünk online konferenciát *Hit és gyógyulás* címmel, ahol a minket körülvevő helyzetre is igyekeztünk reflektálni. Imádkoztunk gyógyulásért, a járvány elmúlásáért, és hol reménykedve, hol egy kicsit megfáradva tekintettünk előre. Bár sok veszteség ért minket, mindezek mellett kaptunk is rengeteget. Így a koronavírus árnyékában is megtapasztalhattuk, hogy Isten szeretete soha el nem fogy (1Kor 13,8), legfeljebb átalakul, és így adhatunk belőle másoknak is.

A Szerző az MRE Bethesda Gyermekkórházának kórházlelkésze, a PRTA végzett hallgatója.

SZOLGÁLAT A 83-AS ÚT MENTÉN

Írta: Borsi Péter

Áldás, békesség!

Tisztelettel és szeretettel köszönöm az Olvasókat!

2019 augusztusától a Takácsi Református Egyházközségben és a hozzá tartozó négy szórványban (Tét-Vaszar-Csíkvánd-Malomok) teljesíték segédlelkészi szolgálatot. Istentiszteleteket Takácsiban minden vasárnap, Téten pedig minden hónap első vasárnapján tartunk.

A járványhelyzet csakúgy, mint minden gyülekezetet, nehezen érintett bennünket is. 2020 márciusától kezdődően, a járványügyi védekezés és a különböző korlátozások miatt, igen kevés alkalmat tudtunk megtartani személyes jelenléttel. Istentiszteleteinket és egyéb heti összejöveteleinket mi is megpróbáltuk az online térbe áthelyezni. Már maga a tény, hogy nem lehetett összegyűlni, nagy nehézséget okozott. Gyülekezetünk tagjai többségében olyan idősök, akik nem használnak számítógépet, így nem is tudták minden esetben az interneten nyomon követni az ígehirdetéseket és az aktuális gyülekezeti eseményeket. A járványhelyzet kezdetétől a Magyarországi Református Egyház ajánlását követve, mindennapos telefonügyeletet tartottunk, személyes kérésre pedig nyomtatott formában eljuttattuk a testvéreknek a vasárnapi ígehirdetést. Több gyülekezet a YouTube vagy a facebook segítségével videós istentiszteletet tartott. Számunkra ez külön nehézséget okozott. Nemcsak a tekintetben, hogy az ehhez szükséges technikai eszközök, eleinte nem álltak a rendelkezésünkre, de a községben elérhető internet gyorsasága nem tette lehetővé az ilyen formájú istentisztelet megtartását. Mindenesetre az eszközöket sikerült beszerezni, az internetkapcsolaton sajnos a szolgáltatóval történt egyeztetés után sem tudtunk javítani. Úrnapi prédikációinkat írott formában gyülekezetünk facebook oldalán tettük közzé minden vasárnap és

ünnepek alkalmával. Az igehirdetések mellett minden nap megosztottuk a testvérekkel az egyházmegyében indult imaközösség imádságait, melyeket a Pápai Református Egyházmegye lelkészei írtak. Az imádságok mellett a Bibliaolvasó kalauz napi igéit és a Zsoltárok könyvének fejezeteit is megosztottuk hitünk erősítésére. A bibliaórákat, a különböző felkészítő alkalmakat szintén az internet segítségével tudtuk megtartani. A gyülekezethez tartozó több mint 11 hittan csoportban az iskolák által javasolt módon, a KRÉTA rendszeren keresztül történt a hit és erkölcsoktatás.

A megosztások, a nyomtatott igehirdetések és telefonos ügyelet mellett elindítottuk gyülekezetünk újságját „Istennek Dicsőség” címmel, melyben egy áhítatot, a Takácsi Református Egyházközség történetének lapszámonként egy-egy fejezetét és az aktuális híreket és terveinket osztjuk meg negyedéves megjelenéssel.

A szolgálatot, minden körülmény ellenére el tudtuk végezni, képesek voltunk minden nehézség ellenére továbbadni és hirdetni Isten örömeit az emberek számára. A mögöttünk levő hetek eredményeként visszaállhattunk a személyes jelenléttel történő istentiszteletek és alkalmak megtartására az aktuális járványügyi előírások megtartásával. Bízunk Istenünk gondviselésében és megtartó kegyelmében, hogy bármilyen viszontagságokkal is kell szembenéznünk, végig állhatatosak maradjunk és ragaszkodjunk elhívásunkhoz, az evangéliumhoz.

A Szerző református segédlelkész, a PRTA végzett hallgatója.

SOKAT ELVETT, DE MIT AD? – ÚTKERESÉS A JÁRVÁNYHELYZETBEN

Írta: Lucski Márta

Mindannyiunk mögött egy olyan bő egy év áll, amely a legtöbbünk számára eddig soha nem tapasztalt állapotokat eredményezett. Változások követték egymást, szinte hétről hétre vagy akár napról napra új szabályok léptek életbe, amelyeket kötelesek voltunk és vagyunk még mindig követni. A koronavírus járvány okozta helyzet megannyi életet változtatott meg, egyeseknek nagy veszteségekkel, másoknak pusztán a korábbi életritmus megváltozásával. Megannyi teher nehezedett rá az egész emberiségre. A betegség okozta fájdalmak, a test legyengülésének megtapasztalása, a hozzánk közelállók, szeretteink elvesztése, a találkozások megritkulása és korlátozása, anyagi nehézségek, és még hosszan lehetne sorolni, mennyi minden nehezítette meg az elmúlt időszakot. A láthatatlan veszély láthatóan eluralta az életünket.

A biztonság érzése az ember egyik legalapvetőbb igénye. A lélektan tudományának egyik fontos meghatározása és jelentős megfigyelése, hogy az ember már közvetlenül születése után igényli életben maradását és egészséges fejlődését érdekében a biztonság megtapasztalását. Ha ebben

hiányosságokat tapasztal meg, az akár az egész életére rányomhatja a bélyegét, és visszafordíthatatlan törést tud okozni az emberi lélekben.

A biztonság mellett keressük az állandóságot az életünkben. Ami biztos és megszokott, az egyúttal nyugalmat jelenthet. Ebben a járvány okozta megváltozott helyzetben sokakban ez az érzés is erőteljesen megrendült. Ami azelőtt természetesnek tűnt, mostanra megszépült múlttá vált. Hiányzik a korábbi, megszokott életvitelünk, amikor az otthonunk elhagyásakor még nem volt az alapvető tárgyak között a szájmazsk, amit ellenőrizni kell, hogy nálunk van-e, vagy amikor nem számított, hányan vagyunk a gyakran látogatott élelmiszerüzletben. Mostanra megérthettük, hogy a legtermészetesebbnek vett, apró dolgok is milyen nagy befolyással vannak az életünkre.

Az elmúlt év sokunknak felnyithatta a szemét. Kik vagyunk mi valójában? Milyen az életünk, ha nem tudjuk azt irányítani? Hogyan tudunk alkalmazkodni a váratlan helyzetekhez? A körülöttünk lévő emberek, társak, valamint az életmódunk ugyanis nagymértékben meghatározza azt, milyennek látjuk önmagunkat. Az önértékelésünket befolyásolhatják a külső dolgok és események, a körülöttünk lévő világ, mert saját magunk megítélésében leginkább a külső megerősítésre és visszajelzésekre hagyatkozunk. De jelenleg, amikor sokan el vagyunk szakítva a korábbi környezetünktől, honnan szerezhethetünk erőt ahhoz, hogy újra önmagunkra találjunk, és megtanuljuk azt, honnan is kell igazából az erőt, a biztonság érzését, az állandóság adta nyugalmat meríteni. Hogyan tudunk újra rátalálni az örök Állandóra, akinek örök jelenvalóságát semmi sem befolyásolhatja?

„Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket Isten szeretetétől, amely megjelent Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.” (Róma 8, 38-39 RÚF) Ha csupán a külső körülményekre, eseményekre, vagy emberi döntésekre hagyatkozunk, akkor láthatjuk, milyen törékennyé válik az élet. Ezért fontos, hogy a nagy mélységben elmerülve, de annál nagyobb hajtóerővel tudjunk megint a felszínre jutni, és újra fellélegezni. Az emberektől való eltávolodásban igyekezhetünk közelebb kerülni Istenhez, és az Ő szeretetében megerősödni. Mert ez az egyetlen az életünkben, ami állandó.

Ebből a bizonyosságból feltöltekezve, megpróbálhatjuk átértékelni az életünket és önmagunkat. Talán ráébredünk, mi az, ami igazán lényeges, min kell változtatnunk az életünkben vagy személyünkben, milyen új utak nyílhatnak meg előttünk. Tudjuk értékelni jobban az életet, a korábban semmiségnek vett dolgokat, és vegyük észre jobban mások szükségét. A leegyszerűsített életben találjuk meg a nagyszerűséget. Vegyük észre, melyek voltak korábban a felesleges dolgok, amelyek nélkül ugyanúgy teljes életet lehet élni. A gyakran látott és hallott „Vigyázzunk egymásra!” felszólítás váljon valósággá és természetessé a rendelkezések enyhítése után is, ne maradjon meg csupán kampányszövegként az emlékezetünkben. Neveljen minket egyességre a megváltozott élethelyzet, hogy felelősen éljünk, ne csak magunkra, hanem másokra is gondolva.

A Szerző református lelkipásztor, doktorandusz, a PRTA Gyakorlati Teológiai Intézetének adjunktusa.

ONLINE HITTANOKTATÁS AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁKBAN

Írta: Németh Tamásné Schédl Tímea

A több mint egy éve tartó járványhelyzet miatt személyes kapcsolataink átrendeződtek. Személyes jelenlét helyett az online térbe kényszerültünk életünk számos területén, mely sok esetben újabb lehetőségeket adott számunkra, máskor pedig nehézségek elé állított bennünket. A hittanoktatásban is meg kellett találnunk azokat a felületeket és módszereket, amelyek segítségével, ha nehezebben is, de mégis elérhetővé, kézzelfoghatóvá tudtuk tenni gyermekeink számára az Istenről szóló hittartalmakat.

Az elmúlt esztendő tavaszán, a járvány első hullámában, hirtelen kellett átállnunk a digitális oktatásra. Ebben az időszakban mind a felnőttek, mind a gyermekek számtalan új ismeretet sajátítottak el: meg kellett teremteni az órátartás technikai feltételeit, meg kellett szervezni a tananyag átadásának és számonkérésének módját. Sokan igyekeztünk ebben az időszakban kreatív módszerek segítségével még érdekesebbé tenni a hittanórákat. Külön nehézséget jelentett például az, hogy a nagy ünnepeinkről szóló örömezenetet sem tudtuk személyes jelenléttel átadni, közösségben megélni. A gyermekeket arra biztattuk, hogy családjaikkal együtt kapcsolódjanak be az online istentiszteleti, gyermekistentiszteleti alkalmakba. A nagyobb gyermekek, a felső tagozatosok általában jobban élvezték a digitális oktatás adta lehetőségeket. Az alsós gyermekek többsége szülői segítségre szorult.

Az újabb tanév kezdetén örültünk a személyes találkozásnak. A járványhelyzet őszi súlyosbodása ismételten korlátozásokat hozott. Az a tapasztalatunk, hogy az online térben sokkal könnyebben feltaláljuk magunkat, azonban látjuk, hogy hosszú távon milyen megterhelő így tanítani és tanulni. Míg tavaly tavasszal úgy gondoltuk, rövid, átmeneti időszakra kell így berendezkedni, 2020 novemberében már láttuk, hogy valószínűleg egy hosszabb folyamat előtt állunk. Ősszel a megbetegedések miatt több iskolában előfordult az, hogy egész osztályok maradtak otthon, és sok esetben a más felekezeti kollégákat is helyettesíteniük kellett. Ez nagyfokú rugalmasságot kívánt mindannyiunk részéről.

A hittanoktatásban azt tapasztaljuk, hogy jelenleg inkább a tananyag átadására fókuszálunk a minél kreatívabb megoldások helyett. Hittanosaink gyakran várják azokra a kérdésekre is a választ, hogy miért állt elő ez a helyzet, mikor lesz ennek vége, Isten miért nem segít rajtunk. A gyermekek többsége nagy szorgalommal végzi feladatait, annak ellenére, hogy a hittan nem számít a fő tantárgyak közé. Minden korosztály esetében azt érzékeljük, hogy nagyon fárasztó ez az időszak.

Bizakodva tekintünk a jövőbe, mert hisszük, hogy Isten a sok nehézség, fájdalom, teher ellenére megkönyörül rajtunk. Reménykedünk abban, hogy hamarosan megszabadulhatunk és felsőhajthatunk: „bizony, javamra vált a nagy keserűség”. (Ézs 38,17)

A Szerző református lelkipásztor, vallásanár, a PRTA Rektori Hivatalának hivatalvezetője.

AZ IGE ÚJ ÚTJAI A JÁRVÁNY IDEJÉN.

KÖZÖSSÉGMEMGTARTÁS, VIRTUÁLIS TALÁLKOZÁS, TANÍTÁS – ONLINE

Írta: Márkus Mihály esperes

2020. március 13-án szinte „derült égből mennykőcsapásként” ért bennünket a hír a vilá járványról. Akkor még úgy gondoltuk, hogy 1-2 hét, maximum néhány hónap és vége. A járvány több mint egy éve van velünk.

A gyülekezetünk egyik megtartó ereje az lehetett, hogy tavaly márciustól kezdve a virtuális tér mindenféle formáját igyekeztünk kihasználni.

Istentiszteleteket, nagyheti imaórákat, előadásokat közvetítettünk élő egyenes adásban. Gyermekistentiszteleti anyagot vettünk fel és adtuk közre premier vetítésben. A gyülekezetünkben működő bibliakörök jórészt átálltak online beszélgetős alkalmazások (skype, zoom, facebook chat, meets stb.) használatára. Még az énekkarunk is az elsők között próbálta meg a „karantén-kórus” műfajt.

Ezeknek a lépéseknek a megtételéhez szükség volt kellő bátorságra, elszántságra, tanulási hajlandóságra, anyagi erőforrások befektetésére, de úgy érezzük, hogy mindezek szükséges lépések voltak, amelyekkel sokat segítettünk abban, hogy a gyülekezet legnagyobb részét a járványhelyzet elzártságában is elérjük, illetve hogy a gyülekezeti tagok lelki támogatása érdekében minden tőlünk telhetőt megtehessünk.

Nézzük végig az egyes „elemeit” a pandémia alatti gyülekezeti tevékenységünknek:

Az istentiszteletek

Talán a legfontosabb döntés volt, hogy 2020. március 22-e óta minden vasárnap az istentisztelet megszokott idejében tartottuk az élő, egyenes adásban közvetített istentiszteleteket. Feltettük magunkban a kérdést: vajon nem jobb-e, ha a gyülekezeti tagjaink a magyar televíziók, rádiók által biztosított istentiszteleteken „vesznek részt”? De rájöttünk arra, hogy a legtöbben nem arra vágytak, hogy megnézzenek egy istentiszteletet, hanem hogy részt vegyenek saját gyülekezetük istentiszteletén, hallgathassák saját lelkipásztoraikat. Talán éppen azért, mert a járványhelyzet hozta óriási változások, iskolák bezárása, kijárási korlátozás, otthonlét bezártságában az istentiszteletek hozták vissza – legalábbis valamilyen szinten – a „rég normalitást”. Ennek érdekében folyamatosan fejlesztettük a lehetőségeinket.

2020. pünkösdjét követően elkezdünk arról gondolkodni, hogy milyen plusz „hozádék” lehet a közvetítésnek. Végiggondoltuk, hogyan alakul a nézési pontok száma, mennyien követik az istentiszteleteket, kiket érünk el, kik maradnak ki az egészsből. 2020 nyarán, amikor az első hullám véget ért, komoly kérdőívet küldtünk ki a gyülekezeti tagoknak, akik nézték a közvetítéseket, hogy

megtudjuk, nagyjából hányan követik figyelemmel alkalmainkat: mennyien vannak a gyülekezetből, mennyien vannak „messzebből”. Összesen 81 válasz érkezett, de kiderült a kutatásból, hogy mintegy 120 ember „nézte” a válaszadókkal együtt az istentiszteleteket. Ez azt jelenti, hogy egy-egy nézési pont esetén számolhatunk átlag 1,5 fő nézőt. Ezek alapján a következő „számokat” vettük észre: Míg a járvány előtt nagyjából 180-200 fő jött templomba, a járvány első hullámának végén általában 130-150 nézési pontról 200-230 fő követte az istentiszteletet, a megnyitás után a nézők és az istentiszteleten résztvevők összlétszáma minden alkalommal elérte a 200-at, sokszor a 230-at is.

A gyülekezet egy rétegét ebben a formában nem tudtuk elérni, hiszen a nyugdíjasok nagy részének nincs ehhez technikai eszköze. Ugyanakkor azt láttuk, hogy az istentiszteletet követők száma a nyugdíjas réteg nélkül is túllépte az eddigi átlagot.

Megkérdeztük, hogy kinek miért volt fontos a közvetítés. Álljon most itt néhány válasz:

„A közösség tudata. Biztató igék. Megnyugvást. Kapcsolat a közösséggel Isten közelsége.”

„Reményt adott, s közben a pünkösdi istentiszteleten láthattam 86 éves édesanyámat!”

„Minden vasárnap nézhettem az istentiszteletet. Nagyon fontos volt számomra. Ha nincs a közvetítés csak néha tudok részt venni az istentiszteleten. Buszközlekedés miatt.”

„...ágyban fekvő beteg édesanyám is hallgathatta, aki már évek óta nem tudott templomba menni.”

„Veszélyeztetett koromnál fogva nagyon jó lehetőség volt az elmélyülése, részvételre.”

„A hirtelen jött elszigetelődésbe vezérfonalként lehetett rá várni hétről hétre.”

„Én nemcsak a járvány miatt nem tudok elő istentiszteleteken részt venni hanem azért mert külföldön élek és az istentiszteletek otthont is adnak nekem.”

„Az igehirdetés hallgatása számunkra fontos. Egyetlen alkalmat sem mulasztottunk el, míg korábban előfordult, hogy valami oknál fogva nem tudtunk elmenni. Jó volt, hogy az otthonunkba jöttetek.”

„Nagyon jó volt hallani Isten igéjét a lelkészek közvetítésével. Mindig nagyon készültem rá. Sok tekintetben azért is volt jó, mert jobban tudtam figyelni, és a lelkész minden arcmozdulatát lehetett közelebbről látni.”

„Boldogsággal töltött el, hogy nem kell lemondani az istentiszteleteken való részvételről és a lelassult világban segített elcsendesedni.”

„Világossá vált számomra, hogy a hitélet, a közösség értékrendje a modern világban is fenntartható a nehézségek ellenére.”

„Jó volt, hogy bejött a házunkba az istentisztelet, meghittebb volt, egymással is jobban meg tudtuk beszélni.”

„Örültem, hogy többször részt vehettem az Istentiszteleten, mint járvány nélkül. Én egyébként is ritkán és keveset beszélgetek, nekem áldás a közvetítés.”

„Megmaradt a vasárnap ritmusa az életemben. Az igehirdetés üzenetét így is hallhattam.”

A kiértékelésben rákérdeztünk arra is, hogy min változtatnának. Összességében tekintve azt kérték, hogy a közvetítés legyen minél jobb minőségű, lehetőleg több kamerával készüljön. Legyen biztos hang, megbízható, jó minőségű kép, illetve kérték, hogy minél nagyobb odafigyeléssel kerüljenek be beavágások – ének, bibliai szöveg, hirdetések, stb.

Az első hullám vége után is fenntartottuk a közvetítést, talán már akkor arra gondoltunk, hogy nem lesz olyan gyorsan vége a pandémiának. A nyár végén már rákérdezhettünk arra is, hogy az akkori templomnyitás után ki, miért jött vissza, vagy nem jött vissza a templomba, és nézi tovább is a közvetítést. Azt láttuk, hogy a válaszadók 27%-a jelezte, hogy „kényelmi okokból” nem fog eljönni a templomba, ha megmarad a közvetítés, ugyanakkor nagyságrendben ugyanennyi testvérünk jelezte azt, hogy amennyiben nem lesz közvetítés, nem tud jönni, mert sokkal messzebb lakik.

Arra is rákérdeztünk, hogy mivel indokolnák az élő közvetítés járvány utáni megtartását. Számomra a legmegegyezőbb gondolat a következő válaszban rejlik: *„Nagyon köszönöm, hogy volt ez a lehetőség és megnyugtató, ha tudnám azt, ha beteg vagyok, vagy már nagyon öreg, akkor is részt tudnék venni az istentiszteleten.”* A válaszadó számára azért lenne megnyugtató, ha fennmaradna, mert akkor tudná, hogy amikor már ágyban fekvő beteg lesz, akkor is részese lehet a közösségnek.

S még egy fontos jelzés, amely komoly előre gondolkozást jelez: *„Amennyiben maradna az élő közvetítés, viszonylag olcsó beruházással több idős gyülekezeti taghoz is el lehetne juttatni az istentiszteletet – pl. használt tabletek beszerzése – akik eddig egyáltalán nem tudták nézni az istentiszteletet.”*

Mindezek után 2021 novemberében, amikor már látható volt a komoly második hullám elindulása, a presbitérium arról határozott, hogy jelentős anyagi beruházással lehetővé teszi a templomból a későbbi időkben történő közvetítést is.

Ez a beruházás arra is lehetőséget ad, hogy közvetíteni tudjuk a gimnázium, teológia, az egyházkerület „nagy rendezvényeit”, vagy akár felvétel készüljön egy-egy esküvőről. Illetve a beruházást követő működtetésbe be tudunk vonni fiatal gyülekezeti tagokat, akik amúgy is érdeklődnek az ilyen technikai eszközök használata iránt.

A technikai fejlesztések lehetővé tették, hogy a harmadik hullám templombezárásakor már teljesen zökkenőmentes legyen az „átállás” az online közvetítésre.

Gyermekistentiszteletek

2020 áprilisától megkezdjük a gyermekistentiszteleti videók készítését is. Az első járványhullámot követően még június végéig, majd november 11-től – előre láthatóan május 30-ig készítjük ezeket.

A fontosabb elemeket, amelyeket korábban megszoktak a gyermekek – énektanítás, bibliai történet mesélés, üzenet megfogalmazása, kézműves feladat – igyekeztünk beemelni a videókba. Örömmel tölt el, hogy három további munkatárssal a mai napig összesen 39 istentiszteleti anyagot készítettünk el. A gyermekistentisztelet fontos része az előző héten elkészített kézműves alkotások bemutatása. Csodálatos, hogy Németországból, sőt, az Egyesült Államokból is küldtek be alkotásokat. Külön meglepett bennünket egy fiatal lány rövid videó története, amelyben bemutatta Jézus feltámadását.

A gyermekistentisztelet videóinak elkészítése során is sok fejlődés látható. A videók tartalmi megjelenítése, illetve a filmek minősége egyre magasabb szintű. Egy-egy videót többszöröse nézi meg annak, mint aki korábban járt a gyermekistentiszteletre. A fő célcsoport, akit ezzel elérünk leginkább az óvodás és alsó tagozatos korosztály.

A gyermekistentiszteleti tanítások folytatása egyelőre nincs napirendben, azt csak a korlátozások idejére gondoltuk megszervezni, de elképzelhető, hogy érdemes a jövőben havonta 1-1 filmet készíteni.

Bibliakörök, gyülekezeti csoportok

Gyülekezetünk másik fontos „építőköve” a 8-10 gyülekezeti bibliakör. Ezeknek a tagjai mintegy 100-120 fő, akik hétközben, heti rendszerességgel találkoztak. A körök nagy része sikeresen lépett át a elektronikus formában megtartott alkalmakra. Legnagyobb örömmel az töltött el, hogy az a csoport, – a korban gazdagok köre – amelynek a tagjai leginkább ki voltak téve a járvány szövődményeinek, először imádságokat küldve a csoporttagoknak megadott időben „megélték” a közösséget az imádság elmondásával. Az első hullám után, szeptemberre, amikor már látható volt a második hullám előretörése, ebből a csoportból többen „felvértették” magukat megfelelő tudással, és eszközzel ahhoz, hogy heti rendszerességgel tudjanak „találkozni”.

A csoportok a járványhullámok közötti időben – szeptembertől novemberig a legtöbb esetben úgynevezett „hibrid” alkalmat tartottak, azaz a fizikai jelenlét mellett 1-1 laptop segítségével online is bekapcsolták azokat, akik nem tudtak, nem mertek eljönni.

Az énekkar – az éneklés veszélyessége okán – 2020 márciusa után alig tudott próbát tartani. Dicséretes az a három „karantén kórus” felvétel, amit Parola Csaba karnagy vezetésével készített a kórus. (Mindenki odahaza „felénekelte” a darabokat, majd azok összevágásra kerültek.)

Sajnos a konfirmandus oktatásunk és az ifjúsági csoportunk lett a legnagyobb „áldozata” a járványnak. A konfirmandusok számára próbálkoztunk online alkalmak megtartásával, de az nagyon nehéz volt. Nem igazán lehetett a fiatalokkal kommunikálni, egy-egy fontos témát átbeszélni. Különösen is azért, mert számukra a teljes részvétel (kamera használattal történő jelenlét) sokféle okból nem volt kivitelezhető. Így azonban a lekipásztor sem tudta „érezékelni”, hogy a diákok jelen vannak-e az órán, vagy csak bejelentkeztek.

Az ifjúsági bibliakörünk a járvány idejére megszűnt. Érthető, hogy az online oktatásban résztvevő diákoknak nem igazán maradt kedvük arra, hogy eggyel több órát töltsenek a képernyő előtt. Reméljük, hogy az idei nyáron majd újra tudjuk építeni az ifjúsági közösséget.

Elmaradtak 2020. márciustól az idősotthoni istentiszteletek. Talán csak nyár elején tudtunk néhányat megtartani. Ezeken a helyeken nem igazán tudtunk „helyettesítő alkalmat” kitalálni. Idén pünkösd előtt vihetünk úrvacsorát az idősotthonokban élő testvéreknek.

Istentiszteleten kívüli gyülekezeti alkalmak

A nagyheti imaóráinkat, böjti és adventi hitmélyítő alkalmainkat is az online térben kellett megtartanunk, de a 2019 őszén megkezdett felnőtt katechézis előadásait is online formában vittük tovább.

Gyülekezetünkben szeptembertől decemberig *Alpha* kurzust tartunk, januártól májusig *Útrakelők* kurzust. Mivel az *Alpha* kurzust novemberben felfüggesztettük, s sajnos tavasszal nem tudtuk befejezni, ezért az *Útrakelők* kurzust sem hirdettük meg. Ennek az is volt az oka, hogy ezeknél a missziói alkalmaknál nagyon fontosnak tartjuk a személyes találkozást. Ezért – reményeink szerint – 2021 őszén újra meghirdethetjük személyes jelenléttel az *Alpha* kurzust.

A jegyes hétvégét 2020-ban éppen még a járvány előtt megtartottuk, de 2021-ben csak májusban tarthattuk meg, akkor is ottalvás nélküli alkalmat tudtunk szervezni.

Egyéb gyülekezeti alkalmak az online térben

A pandémia első szakaszában fontosnak tartottuk, hogy megszólítsuk az embereket a lelkeszek „beszélgetős” alkalmával, amelynek a „*Nehéz kérdések*” címet adtuk. Ezeken az alkalmakon lelkipásztorok beszélgettek a járványhelyzeten az embereket érintő nehéz kérdésekről, helyzetekről. Ezeket az alkalmakat a facebook segítségével megpróbáltuk interaktívvá is tenni.

A gyülekezet vezetőségének találkozóit – munkatársi megbeszélés, presbiteri gyűlés, stratégiai csoport találkozója – a bezárás idején online tartottuk. Ez „lecsökkentette” az odaszánt idő igényét, hiszen nem kellett hozzátenni az utazás idejét.

Az előbbiektől mellett kiemelten fontos volt a telefonos kapcsolattartás, amit a lelkipásztorok igyekeztek rendszeresen szervezni.

Fontos felismerést volt a számunkra 3 bezárási hullám alatt, illetőleg az egész pandémia alatt, hogy mennyire sok erőforrást sikerült tartalékolni azáltal, hogy kevesebb „programot” szerveztünk, illetve kevesebb rendezvény volt egyházmegyei, vagy egyházkerületi szinten. Ezért a kijárási korlátozásmentes időszakban is többet lehattunk a családukkal, többet kirándultunk – elsősorban szombatokon, amikor korábban pl. az egyházmegyei konferenciák voltak – s ez nagyban hozzájárult

ahhoz, hogy kiegyensúlyozottabban tudjunk helytállni a többi szolgálatban, illetve összességében kevesebb stresszel tudunk jelen lenni családjunkban.

Úgy érzem, hogy a pápai református gyülekezet mindent megtett annak érdekében, hogy a járvány ideje alatt Isten evangéliumával elérje a rábízottakat.

A Szerző pápai református lelkipásztor; a Pápai Református Egyházmegye esperese.

A TEMETÉSI IGEHIRDETÉS HOMILETIKUMÁNAK ALAPJAI II.

Írta: Dr. Steinbach József püspök

IRODALOM

BOHREN, Rudolf: *Az igehirdetés, mint szenvedély*, Pápa, 2020. BONHOEFFER, Dietrich: *Finkenwaldi homiletika*, Pápa, 2016. BOROSS Géza: *Homiletika*, Budapest, 1994. FEKETE Károly: Temetési szolgálatunk néhány időszerű kérdéséről, *Református Egyház*, 1974/10, 222–224. FEKETE Károly: *A temetési igehirdetés kérdései*, Debrecen, 1993. FEKETE Károly: A temetési igehirdetés szituációja, in: *A gyülekezetépítés szolgálatában*, Budapest 2000, 104–124. FEKETE Károly: Temetési szolgálatunk kérdései, in: *A gyülekezetépítés szolgálatában*, Budapest, 2000. 113–123. GYÖR Sándor: Temetési igehirdetések, *Lelkipásztor*, 1987/8, 462–463. JOÓ Sándor, *A húsvét homiletikuma*, Budapest, 1942. KRÁMER György: A temetés kazuális szolgálata, mint gyülekezeti esemény, különös tekintettel az igehirdetésre, in: *A lelkipálosítás órája*, Budapest, 2000, 288–295. LABOSSA László: Temetési szolgálatunk kérdései, *Lelkipásztor*, 1992/1, 29–32. NAGY István: *A kazuáliák homiletikuma*, Nagykovács, 2004, 11–30. NAGY István: Temetési szolgálatunk kérdései, *Studia Caroliensia*, 2001/3. SÁNDOR Endre: A temetési prédikációkról, *Református Egyház*, 1995/3, 66–69. SZATHMÁRY Sándor, *A keresztyén reménység etikája*, Református Sajtóosztály, Budapest, 1990. SZATHMÁRY Sándor, *Eschatológia*, Budapest, 2004. SZEBIK Imre: Temetési szolgálatunk a gyakorlatban, *Lelkipásztor*, 1975/10, 612–615. SZENES László: Temetés, hamvak elhelyezése, sírköavatás, in: *Hirdesd az Igét*, Református Sajtóosztály, Budapest, 1980, 260–269. ZÁSZKALICKI Pál: Kazuális igehirdetői szolgálatunk: a temetési igehirdetés, *Lelkipásztor*, 1987/1, 32–35.

Előadásom a temetési igehirdetés homiletikumának alapismereteit összegzi.

Az előző számban az alábbi területeket tárgyaltuk: I. A temetési igehirdetés alapvető kérdései: a temetési igehirdetés célja, tartalmi követelményei és szituációja.

A mostani számban az alábbi rendben folytatjuk a téma kifejtését: II. A temetési igehirdetés és a textusválasztás, az alkalom és a textus kapcsolata. III. A temetési igehirdetés háttere az alkalom: a halott, a haláleset, a halál és a feltámadás teológiája. IV. A temetési igehirdetés hallgatósága, a speciális gyülekezet, a pásztoráció, a temetési igehirdetés mennyiben lehet a misszió eszköze. V. A temetés igehirdetés és szolgálat egyéb kérdései, formai kérdések, buktatók, speciális esetek, a temetési istentisztelet.

II. A TEMETÉSI IGEHIRDETÉS FORRÁSA: A TEXTUS

AZ ALKALOM ÉS A TEXTUS KAPCSOLATA

A temetési igehirdetést egy alkalom, kázus hozza létre, amely adott, és amelyből kiindulva, „kívülről” kérnek fel bennünket a temetési istentisztelet megtartására. A temetési istentiszteleten elhangzó igehirdetés viszont egy kiválasztott textus alapján történik. A sorrend tehát a következő: – Először megismerem az alkalmat és a gyászolókat, a temetés bejelentésekor, és az előzetes pásztori beszélgetés során. – Az alkalom ismeretében keresem és kapom a textust. – Ettől kezdve az alkalom ismeretében kapott textus megértése, megismerése a legfontosabb. – A textus megismerése után hidat építünk a textus és a kázus közé, miközben figyelembe veszem a gyászolókat és a feltételezhető gyülekezetet is. Ezért a textus és az alkalom viszonyának helyes értelmezése döntő fontosságú a temetési igehirdetésre nézve. Ebben a viszonyban fontos a helyes arány megtalálása.

Az alkalom túlértékelése – elmerülés az alkalomban – oda vezet, hogy az alkalom beszél és nem a textus, így a textus csak mottóvá lesz. Ilyenkor a hallgatóság, a gyászolók hamis váradalmi, valamint nekrológ, emlékbeszéd formájában az elhunyt, illetve maga a haláleset eseménye kerülnek előtérbe.

A másik véglet azonban az alkalom lebecsülése – átnézés az alkalom felett –, amikor az alkalmat figyelembe sem vesszük, mintha nem is történt volna haláleset, mintha a gyászolók ott sem lennének.

A homiletikai megoldás annak keresése, hogy miként használhatom fel helyesen az adott alkalmat kapcsolópontként a textus és a gyülekezet között. Általánosságban a kazuális igehirdetés kapcsán kimondhatjuk: Legyünk hálások, és éljünk jól azzal a lehetőséggel, hogy egy emberi indulatoktól és érzésektől motivált alkalmon a textust és Jézus Krisztust prédikálhatjuk. A temetési igehirdetés kapcsán egy sokféleképpen érzékeny esemény adja meg a fentiek lehetőségét. A textusban megszólaló Úr Ura az alkalomnak is, de nem azért, hogy félredobja, hanem hogy Igéjével megszentelje azt. Az örökkévaló evangélium textus és krisztusszerűen csak ott és akkor – azon az alkalmon, mint temetési istentiszteleten – szólalhat meg hitelesen.

TEXTUSVÁLASZTÁS

A textusválasztás során figyelembe kell venni, hogy mi nem a halottról – pláne nem a halotthoz –, nem is a halálesetről, hanem a textusról beszélünk, mégpedig az élőkhöz, a gyászolókhöz, a jelenlévő gyülekezethez intézve a feltámadás és az örök élet evangéliumát. Ezért az textusválasztásnál a jelenlévő gyülekezetre, és ezen belül az alkalomra kell tekintettel lennünk. Az előzetes pásztori tájékozódás lényeges, amikor a teljes Írást szem előtt tartva választjuk ki az alkalomhoz illő textust.

A textusválasztás problémája a kazuális, így a temetési istentiszteleteknél is, abban áll, hogy a kázusok esetében többnyire „rákeresett textus” alapján prédikálunk. A textusválasztással a temetési szolgálat legfontosabb döntése történik meg. Ugyanakkor a rákeresett, úgynevezett „tematikus” textusválasztás homiletikai alapelve igen hangsúlyos ilyenkor, miszerint az alkalom ugyan meghatározza a kiválasztható textusok körét, de ebben az esetben is azért kell könyörögni, hogy az alkalom ismeretében az oda illő textus ragadjon meg bennünket, mint az alkalomhoz illő, Istentől elkészített textus.

Ennek titka – Bonhoeffer szerint – abban van, hogy szabad textust, így az adott alkalomhoz illő textust, csakis az választhat, aki rendszeresen olvassa a Szentírást. Ekkor a temetési szolgálatra készülő lelkipásztor nem keresgél – nem ő választ az alkalomhoz Igét –, hanem az alkalom ismeretében a folyamatosan olvasott, tanulmányozott Igéből megszólal számára a konkrét alkalomhoz leginkább illő Ige és üzenet.

Vagyis a kazuáliák esetében is a textus ragad meg minket, az alkalomhoz illő textus választ minket, és így ragadhatjuk meg mi is a textust. Így a rákeresett textusválasztásnál is érvényesül a textusválasztás általános homiletikai szabálya; vagyis a textus ebben az esetben is „felülről” adatik, benne a temetési igehirdetés – konkrét alkalomhoz illő és mégis a krisztusi evangéliumot hirdető – üzenetével.

Ebben az esetben az igehirdetés az alkalom ismeretében kapott textus speciális üzenetét fejti ki, a teljes Írás krisztusi kontextusában, miközben abban a gyászolókra, a jelenlévő gyülekezetre, az elhunyt személyére, magára a halálesetre nézve is helyükre kerülnek az elmaradhatatlan utalások.

HIBÁS TEXTUSVÁLASZTÁSI MÓDSZEREK

Tehát a temetési szolgálat esetében hibás textusválasztási módszernek minősülnek az alábbiak:

Hosszan keresgélem, hogy mely textus világítja meg a legjobban haláleset körülményeit, az elhunyt életét. Ilyen esetben a textus kibontása során nehezen tudok megszabadulni attól a kísértéstől, hogy ne az alkalom uralja a textust. Ennek a hibának egyik változata az, amikor egy rövid textust, esetleg egy kifejezést kiválasztva beleerőltetem az alkalmat, és a mondanivalót az önkényesen kiragadott textusdarabba, ami a szövegkörnyezetéből teljesen kiszakított lett.

Temetési igehirdetés esetén ne akarjam minden esetben a napi Igében keresni az alkalomhoz illő üzenetet.

Hiba, ha készületlenül úgy akarom megoldani a szolgálatot, hogy egy vasárnapi igehirdetést alakítok át és rövidítek le, ráigazítva azt a temetési alkalomra. Minden egyes temetési igehirdetésre készülni kell, az igehirdetési alkalomnak, a szent ügynek, és a gyászeseménynek is meg kell adni a tiszteletet ezzel.

A túl sokat idézett textusok közhelyszerű sablonok használatához vezethetnek.

Mit mondjunk arra a gyakori textusválasztási meglátásra, hogy az alkalomhoz leginkább illő textus kiválasztása két három textus összefogása által is megoldható? A „több textus” felvételének módszere homiletikailag igen vitatott, azt is mondhatnám, hogy helytelen, így a temetési szolgálat esetében is. Az egyes textusoknak ugyanis más és más a kontextusuk, így a mondanivalójuk is. Arra végképp nincs lehetőség, hogy egy temetési prédikációban ezeket kifejtsük. Valóban, az újszövetségi prédikációk néha négy, vagy öt ószövetségi íge alapján fejtették ki mondanivalójukat. De ne felejtjük el, hogy ezek a leírások nem a teljes beszédet tartalmazták, csak azok foglalatát, mert azok nem helyszíni tudósítások, hanem bizonyágtételek, tehát ebből nem lehet a textusválasztásra vonatkozó homiletikai elveket igazolni.

HOGYAN TALÁLJUK MEG A TEXTUST?

Az előzetes beszélgetés, az alkalom minél alaposabb megismerése – gyászolókkal való pásztori beszélgetés, a haláleset, az elhunyt életének ismerete – közben adatik a textus. Tehát az alkalom ismeretében „rákeresett” textus a temetési igehirdetés textusa, de nem emberileg „keresgéljük” azt, hanem az alkalom ismerete közben ragad meg bennünket az adott temetési igehirdetés textusa.

A gyászjelentésen olvasható Igét is felhasználhatom, ha tudom, miért írást oda; vagyis, ha nem csupán dekoráció a bibliai Ige.

Nap Igét akkor válasszunk, ha az alkalmazás nem erőltetett, és ahol a jelenlévő gyülekezetben sokan olvassák a kalauz szerint az Igét.

Amint említettem, temetési igehirdetés esetében is, a textusválasztás alapfeltétele a teljes Írás rendszeresen imádságos olvasása, és tanulmányozása, hiszen csak így ragyoghat fel előttünk, az egyetlen alkalom ismeretében odaillő, egyetlen, aktuális textus.

TEXTUSSZERŰSÉG

A textusszerűség a temetési igehirdetés esetében is exegetikai, homiletikai kötelesség, és még inkább engedelmesség kérdése.

A lelkipásztor itt is küldött és tanú; azaz nemcsak hűséggel tolmácsolja az üzenetet, hanem maga is megtapasztalta – látta és hallotta – az Úr üzenetének igazságát.

Tehát a temetési igehirdetés során a hangsúly nem az elhunytól való megemlékezésen és nem is az élet-halál kérdéseiről kifejtett tanításon van – noha ezek is jelen vannak –, hanem a kiválasztott bibliai textus üzenetén.

Ez a textushoz kötöttség korlátoz, fegyelmez, ugyanakkor meggazdagít.

A prédikátor ne mondjon többet, mint amit a textus mondani akar.

Jézus Krisztus, a textus üzenete által, az adott helyzetben aktuálisan ragadja meg a gyászolókat és a jelenlévő gyülekezetet.

A textusszerűség homiletikája itt is ugyanaz, mint minden más esetben.

Minden textusnak van egy központi üzenete, centruma, specifikuma, amiről az a textus szól. Minden textusnak lehet több melléküzenete is, amelyek szervesen kapcsolódnak a fő üzenethez. Olyan ez, mint a zenében a főtéma és a melléktémák viszonya. A melléktéma a főtémából nő ki, annak egy variációja, más dallam, nem ugyanaz, mint a főtéma, de abból való. Előfordulhat, hogy egy textusnak nem a fő, hanem a melléküzenete alkalmas az igehirdetésben az alkalomnak megfelelő üzenet megszólaltatására. De ez a melléküzenet mindig kapcsolódik a fő üzenethez, aminek jelenléte nélkül az igehirdetés nem lenne textusszerű. A textus körének ívéből számtalan formájú és irányú cikk metszhetek a középpontba. Ez a prédikáció „skopusa”, nézőpontja és anyaga. Ez mindig más és más. Lehet, hogy az adott temetési igehirdetésben a hangsúly inkább a körcikk széle felé található üzeneten van, de azért a cikk a középpontba mutat, oda irányul, azzal nincs ellentmondásban, attól el nem szakadhat.

Tehát a textusszerűség kapcsán a temetési igehirdetésben számos üzenet kihangsúlyozása alól felmentést kaphatok, mert kapcsolódnom kell az alkalomhoz, vagyis azt kell kiemelni a textus üzenetéből, amit az éppen aktuális alkalom aláhúz. De a textus fő üzenetét minden esetben hangsúlyoznom kell, illetve olyan textust kell választanom, aminek fő üzenete az alkalomra tekintettel hangsúlyozható ki.

Ez azt is jelenti, hogy ugyanarról a textusról egészen másképp szólhatok egy vasárnapi igehirdetésben, vagy egy bibliaórán, és másképp szólhatok ugyanarról a textusról egy temetési igehirdetés során. Ugyanannak a textusnak a fő üzenete mindig ugyanaz, de a „skopusa”, azaz az előbb említett körcikk mérete, iránya, a benne elhelyezkedő hangsúlyok helye, az igehirdetés műfajának függvényében, más és más, mint ahogy alkalomról alkalomra is más és más.

Temetési igehirdetés esetében különösen érvényes, hogy a textust nem kell, sőt nem is lehet, nem is szabad, a maga gazdagságában kimerítenie, csak azt a szeletet, „skopust”, amit az alkalom tesz hangsúlyossá, amit a konkrét alkalom metszett ki a textus körívéből.

III. A TEMETÉSI IGEHIRDETÉS HÁTTERE: AZ ALKALOM

A temetési igehirdetés kapcsán a három meghatározó tényező közül először a textusról szóltunk, mivel ennek koncentrált kifejtése történik meg az igehirdetésben. De, ahogy már számtalanszor említettem, a textus kifejtése elválaszthatatlan attól az alkalomtól, amely az egész temetési igehirdetést létrehozza. Ezért foglalkozzunk röviden a temetési igehirdetés hátterével, az alkalommal, a kázussal, ezen belül a halottal, a halálessettel, valamint a halál és feltámadás kérdéskörével.

A HALOTT

Az elhunyt életéhez tisztelettel kell közelednünk minden esetben, bárkiről is van szó.

Egy peremre került, elrontott, testi szemekkel kudarccal végződött élet esetében annál inkább.

Tisztelet, alázat, hit, pásztori lelkiület szükséges, minden esetben. Ezekért imádkozni is kell.

Minden érzéketlenség, kioktatás, hivatalnokoskodás, hívő gőg nem méltó a szolgálatunkhoz.

Minden élet egyszeri, konkrét, megismételhetetlen csoda, minden nyomorúságával, örömeivel, kínjával, hitével és hitetlenségével együtt.

Könnyebb dolgom van, ha előtte ismertem az elhunytat és annak családját, a körülményeket, mert akkor részben már ismerem az alkalmat; de csak részben. A pásztori munka ebben az esetben is nélkülözhetetlen.

Minél teljesebb képet kell kapnom az elhunyt életéről. Az előzetes beszélgetésben erre időt kell szánni. Ha nem akarnak megnyílni a gyászolók, akkor tapintatos kérdésekkel kell segítenem a beszélgetést. Meg kell nyugtatnom őket, hogy bátran mondjanak el mindent, amit fontosnak tartanak, az elhunyt gyengéit is, az nem fog elhangozni a temetésen, csupán azért kérdezem, hogy teljes képet kapjak mindenről.

A szeretettel említett, túlzónak tűnő megnyilatkozásokat ne kételkedve fogadjuk, de a gyász lélektanának ismeretében hallgassuk meg a gyászolók megemlékezéseit.

Az is egy kép az elhunyt életéről, ha alig tudnak, vagy akarnak róla valamit mondani.

A HALÁLESET – A KÁZUS

Minden haláleset egyedi eset. Nincs két egyforma eset. A haláleseteknek széles skálája létezik. A homiletika mégis megpróbál némi csoportosítást elvégezni ezekben a kázusokban, az alábbiak szerint:

1. Családi kázusok: Férj, feleség, gyermek felett.
2. Betegség kázusok: Gyógyíthatatlan betegségben elhunyt felett, sokat szenvedett felett.

3. Tragikus kázusok: Balesetben, vagy hirtelen meghalt felett.
4. Idős kázusok.
5. Hivatás kázusok: Orvos felett, mérnök felett, olyanok felett, akiknek a munkájuk meghatározó volt az életükben.
6. Egyházi kázusok: Egyházi tisztségviselő felett, presbiter, lelkipásztor, lelkészözvegy felett.
7. Speciális kázusok: Csecsemő, öngyilkos, szenvedélybeteg, hajléktalan, nem látó felett.

A HALÁL ÉS FELTÁMADÁS TEOLÓGIÁJA

A halál és feltámadás teológiájának kifejtése nem a temetési ígehirdetés feladata, noha e témákkal kapcsolatban a jelenlévő hallgatóságban számos tévképzet él.

A szolgálattevőnek azonban a teológiai tisztánlátás ezen a területen elengedhetetlen. Temetési ígehirdetés nem készíthető el anélkül, hogy az ígehirdetőnek ezekben a kérdésekben ne lenne egyre felkészültebb igei és teológiai ismeretrendszere.

A halál a Biblia tanítása szerint ellenség. Tehát a halál nem egy biológiai folyamat, a halál nem egy szenvedéstől „megváltó barát”. A halál nem a test börtönét töri szét. A halál nem igazságtalan végzet, és nem is teremtményvontunk tartozéka, hanem ellenség. Nincs szép halál, a hirtelen halál sem szép halál. A halál a bűn zsoldja (Róma 6,23), az ember engedetlenségének következménye, mert elhagyta Teremtőjét, az élet Urát.

Joó Sándor „A Húsvét Homiletikuma” c. művében rámutat arra, hogy nemcsak a halál, hanem a feltámadás értelmezése terén is számos tévképzetben élnek gyülekezeteink, nem is beszélve a gyülekezeten kívüliekről. Ezeknek a teológiai kérdéseknek csak rövid összegzését villanthatjuk fel itt. A halál nem a lét, hanem az élet ellentéte. A halál nem az egzisztencia megsemmisülése. Nem a test hal meg, hanem az egész ember. A lélek halhatatlansága görög és nem bibliai gondolat. Ha a lélek önmagában hallhatatlan lenne, akkor nem lenne szükségünk megváltásra. Az Ige a halhatatlanságot soha nem használja az emberre. A halhatatlanság egyedül Istené (1Timóteus 6,16). Barth is hangsúlyozza a halál végzetes komolyságát, az ún. teljes halál elméletet. A halhatatlanság tana az antropológiai dualizmusból ered. A bibliai antropológia szerint az emberi test és lélek egymástól elválaszthatatlan. Mindkettő újjáteremtése történik meg a feltámadás révén. A test nem azonos egy bizonyos anyaggal. A bibliai görög eredeti nyelve a hústestet és alaktestet megkülönbözteti egymástól. Testünk anyagának megváltozása nem jelenti testünk lényegének a megváltozását. Ugyanannak a személynek a teste támad fel, de nem ugyanaz az anyag. Isten tehát megőrzi a halálon át is, megőrzi személyazonosságunkat, a feltámadott Úrban. Isten megőrzi az ember individuális azonosságát, identitását, személyiségét (Filippi 4,7). Isten pedig új eget és új földet teremt majd (Jelenések 21,1), az örök élet színterének, vagyis Jézus Krisztusban mindenképpé lesznek. A halálban Isten idéz bennünket maga elé. A halálban az élő Isten válik

kikerülhetlenné. Az Ige kettős lehetőségről beszél: Isten jelenlétéről, és Isten jelenlététől való elszakítottságról. „Itteni” állapotunk kiteljesedve lesz osztályrészünk „odaát”.

AZ APPLIKÁCIÓ

Tehát, alaposan megismerve az esetet, és az alkalomhoz kapott textust; a textus üzenetét, minden erőltetés nélkül, az adott esetre applikálhatom. Az applikációban van helye a nekrológnak, a „personáliának”: például, hogyan, miben valósult meg az Ige üzenete az elhunyt életében.

IV. A TEMETÉSI IGEHIRDETÉS HALLGATÓSÁGA: A GYÜLEKEZET

A GYÜLEKEZET

Teológiai kérdés, hogy a temetési igehirdetés hallgatósága mennyiben nevezhető gyülekezetnek?

Többnyire nem az Ige és Lélek gyűjti egybe őket, hanem különböző egyéb indítékok.

A jelenlévők összetétele vegyes: a közvetlen gyászoló család, a rokonság, és az egyéb okokból jelenlévők, barátok, ismerősök, kíváncsiak képezik azokat, akik egy temetési istentiszteleten jelen vannak.

Niebergall beszél elsőként az ún. tapasztalati gyülekezetről, az adott gyülekezetről (1905). Kocsis Elemér már körülállóknak nevezi a temetési igehirdetés hallgatóságát. Illúzió ugyanis a pusztá tömeget gyülekezetnek nevezni.

Hans Urner szerint azonban a hirdetett Ige hozza létre a gyülekezetet. Tehát, akik éppen jelen vannak, azokat gyülekezetként kell kezelni, komolyan kell venni. Nem beszélhetünk egy eleve adott gyülekezetről, hanem a jelenlévők az Ige felhangzása által és az Igére való figyelem közben lesznek gyülekezetté. A gyülekezet alkalomról alkalomra adatik, Isten Igéje és Lelke által. A gyülekezet nem adottság, hanem szent lehetőség. Urner értelmezésében nem a gyülekezet az alap, hanem Isten Igéje az alap. Az adott gyülekezet adatott gyülekezet. Illúziók nélkül nézni a jelenlévőkre nem jelenti azt, hogy szeretet és reménység nélkül tekintünk rájuk. A jelenlévők Isten hatalmas szava és uralma alá kerülve válnak gyülekezetté.

Sőt, mindezt tovább gondolva, az lenne az ideális, ha az alkalom a tényleges gyülekezet ügyévé válna, a tényleges, templomos, szolgáló gyülekezetre gondolva itt, akik jelen vannak a temetési istentiszteleten, énekléssel, imádsággal, hitvallással, és akik részt vesznek az ehhez kapcsolódó lelkigondozásban és diakóniában. Az lenne ideális, ha a temetési istentisztelethez kapcsolódó szolgálati alkalom valamilyen formában gyülekezeti üggyé is válna: „...*sírjatok a sírókkal.*” (Róma 12,15) A gyülekezet a temetési istentiszteleten hitvallást tesz: a jelenlétben, az apostoli hitvallásban, az éneklésben, az imádságban. Így lehetne a temetési szolgálat a gyülekezeti misszió alkalma. Így

maga Jézus Krisztus hirdeti Igét, Ő gyakorol diakóniát és Ő végez lelkigondozást az igehirdető lelkipásztoron és a jelenlévő gyülekezeten keresztül, hogy a halál csendjét megtörje Isten szava.

A PÁSZTORÁCIÓ

A temetési igehirdetés nemcsak elhangzásával, hanem a hozzá kapcsolódó, és a temetési igehirdetést hallgató gyülekezetre – szorosabb értelemben a gyászoló családra – irányuló pásztorációs szolgálattal lesz a misszió eszköze. Ennek több lépcsőfoka van.

Az előzetes tartós pásztori munka. A lelkipásztor látogat, személyes kapcsolatot tart, számontart, kezdeményez, de nem tolakszik. A pásztori munka nemcsak a templomos egyháztagokra vonatkozik. Sőt! Mindenkit ismernie és lehetőség szerint pásztorolnia kell, aki a területén élő református, illetve aki nyilvántartásában szerepel. Az előzetes, tartós, szorgalmas pásztori munkából fakadó ismeretnek nagy haszna lesz egy temetési bejelentéskor. Ma, a parókiális területen messze túlnyúlhat azok köre, akik a pásztorációs körünkbe tartoznak. Ez tény, noha az egyházjog ezt a tényt csak fáziskéséssel képes kezelni. Egyszerre fontos az egyházfegyelem és az odaadó pásztorációs munka. A temetési istentisztelet csak folyamatos, hűséges, tartós pásztorációs munka által lehet a misszió eszköze. Nagy kérdés, tevékenységünk hány százalékát teszi ki a tényleges pásztorációs munka.

A konkrét előzetes tájékozódás a temetés bejelentésével veszi kezdetét. Ez már az alkalomhoz kapcsolódik, ezért mindig konkrét, és a konkrét gyászoló családra, illetve a várható gyülekezetre irányul. Ez az előzetes beszélgetés soha nem lehet hivatalos, formális: adatfelvétel, időpontegyeztetés, elhunyt élete, pénzügyek elrendezése. A beszélgetés soha nem kezdődhet ezzel. A pásztori beszélgetés minden esetben lelkipásztori, együttérző, meghallgató, befogadó beszélgetés legyen, és közben megismerem – ha már ismertem, még jobban megismerem – a gyászolókat és az elhunytat, és ezalatt kaphatom a temetési igehirdetés textusát is. Nem szabad elzárkóznunk a gyászolók kívánsága előtt, lelketlenség azt eleve kétellyel fogadni, hanem meg kell vizsgálni, mi az, ami jó lelkiismerettel és biblikusan teljesíthető abból. Pláne tilos az alkalmat az egyházfegyelem alkalmának tekinteni. Ugyanakkor szabad és kell nemet mondani bizonyos kérésekre és hamis elvárásokra. Ezeket azonban nem szabad vitatkozva elutasítani, sokszor elég egyszerűen nem teljesíteni.

Én még ismertem olyan lelkipásztort, aki a gyászolókat – és az elhunyt emlékét – azzal is megtisztelte, hogy temetés esetén azt a napot teljes egészében csak a temetésnek szentelte. Délelőtt csak arra készült, és a temetési szolgálat után már más szolgálatot nem vállalt, jelen volt a temetés utáni családi szeretetvendégségen, ami szintén a pásztoráció alkalmává lehet. Azt a napot erre áldozta. Nem egy másik alkalomról rohant a temetési szolgálat elvégzésére, és nem rohant utána ismét más ügyek intézésére. Ma a lelkipásztor, ideje legkisebb hányadát tölti lelkipásztorsággal, inkább vállalatvezetők vagyunk, menedzserek...

Az utólagos pásztoráció is nélkülözhetetlen eleme a temetési istentiszteletnek. Ebbe beletartozik a legközelebbi vasárnapi istentiszteletre való hívogatás, vagy az „örök élet vasárnapjára” szóló meghívás ugyanúgy, mint a temetés utáni látogatás, vagy segítőkész testvérek ajánlása a gyülekezetből. Folyamatos pásztorálásról van szó.

A TEMETÉSI IGEHIRDETÉS, MINT A MISSZIÓ ESZKÖZE

Itt a gyülekezet kapcsán kell tárgyalnunk ezt a kérdéskört, amelyet részben már érintettünk is.

Felmerül a kérdés, hogy a temetési igehirdetés mennyiben a misszió eszköze?

A klasszikus értelmezés szerint itt érhetjük el azokat, akiket rendszeres alkalmainkon soha nem, mert nem jönnek el templomainkba. Ezért – ezen értelmezés szerint – a temetési igehirdetés az egyház előreküldött postája egy közömbös vagy éppen ellenséges területre. Ebből a nézetből kiindulva egy túlzó álláspontot is megfogalmaztak a homiléták: a temetési igehirdetés igazi feladata az evangélizálás; és aki a temetési igehirdetés során nem evangélizál, az egyenesen vétkezik.

Szükséges azonban megvizsgálni a másik oldalt is, és szembenézni a temetési igehirdetés már megfogalmazott céljaival és ebből következőleg annak határával. Ez alapján feltehető a kérdés, hogy a temetési igehirdetések mennyiben lehet a misszió eszköze. Több temetési szolgálatot végzünk ugyanis szám szerint, mint vasárnapit, és nem igazán jellemző, hogy ezek hatására gyarapodnának a gyülekezeteink. A szolgálatot kérők ugyanis nem az evangéliumot követelik, csupán az eseményt. Az evangélium hirdetése a lelkész ügye marad. A hallgatók az üzenettel szemben immunisak, mert a társadalom nem lett hívővé. Sőt a lelkész számára is sok esetben az elembertelenedés eszköze a temetési szolgálat, mert nem lehet egy héten többször átélni a halál tényét. Így többnyire csak elvégzi a dolgát.

A temetési szolgálat célja nem egy úrnapi délelőtti, vasárnapi igehirdetés, vagy egy húsvéti igehirdetés elmondása, és nem is az evangélizálás, hanem az evangélium alkalom szerinti üzenetének hirdetése. Ezt az igehirdetést teheti aztán Isten Lelke missziói alkalommá. Direkten azonban nem érvényesíthetjük az evangélizáló, missziói szempontot egy temetési igehirdetésben, hiszen nem ez a temetési igehirdetés fő célja. A fentiekben már hangsúlyoztuk, hogy a tényleges gyülekezet szolgáló jelenléte, illetve az egész temetési szolgálatról kialakult kedvező kép, valamint a folyamatos pásztori munka teheti a temetési szolgálatot, indirekt módon, a misszió eszközévé.

V. A TEMETÉSI IGEHIRDETÉS ÉS SZOLGÁLAT EGYÉB KÉRDÉSEI

A TEMETÉSI IGEHIRDETÉS FORMAI KÉRDÉSEI

Mindenben a rövideg és az egyszerűség az irányadó, mondanivalóban, stílusban, liturgiában egyaránt.

A tömörségre kell igazán készülni.

Rögtönzés tilos.

A temetési igehirdetés elmondásánál különösen fontos a természetes hanghordozás, minden modorosság és hatásvadászat nélkül. Így szólalhat meg igazán az evangélium. Ezért a temetéskor a hangosítás előny.

A liturgiában kerülni kell a szabad elemeket.

Megjelenésünk, egész lényünk az ügyhöz méltó legyen.

Ne késsünk, ne siessünk, ne kapkodjunk.

A temetési istentisztelet minden tekintetben átgondolt, ékes és egyházi rendtartásunk szerinti szép rendje szolgálhatja igazán az adott textusból, az adott alkalommal megszólaló evangélium szentlelkes hatását.

A TEMETÉSI IGEHIRDETÉS BUKTATÓI

„Glorifikálás”. Amikor az igehirdető az evangélium hirdetése, a feltámadott Krisztus felmagasztalása helyett az elhunytat magasztalja fel.

Ennek az igehirdetői hibának végletes változata az, amikor az igehirdető az Isten királyi székébe ül, és az elhunytat üdvözíti. Ez a „gépies üdvözítés”.

A fenti buktató profán elhajlása a laudáció, elhunyt földi érdemeinek emlegetése.

Az igehirdető ne üljön az Isten bírói székébe, végképp ne emlegessen kárhozatot.

Hiba az is, amikor az igehirdető a textus, az alkalom, és a gyülekezet hármasságának harmóniáját nem teremti meg, hanem ehelyett steril evangéliumot hirdet, vagy önálló nekrológ-betétet mond; tehát az alkalmat túlbecsüli, vagy lebecsüli.

Óriási hiba, amikor a prédikátor a halottat beszélteti, megszólítja.

A TEMETÉSI IGEHIRDETÉS SPECIÁLIS ESETEI

Külön homiletikai tanulmányok foglalkoznak az egyes temetési kázusok kidolgozásával, főként a nehéz kázusokra figyelemmel: öngyilkos, tragikus, fiatal, gyermek, csecsemő...

Ezekre ebben a tanulmányban nem térhetünk ki. Homiletikai gyakorlatokon, szemináriumokon fontos téma lehet az egyes kázusok bibliai-teológiai alapra helyezett, homiletikai kidolgozása.

A Szerző balatonalmádi-balatonfűzfői református lelkipásztor, a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke, a MEÖT elnöke, a PRTA tanára.

A LELKIPÁSZTOR KÖNYVESPOLCÁRA

A Pápai Református Teológiai Akadémia tanári kara fontosnak tartja a lelkipásztorok tájékoztatását a legújabb szakirodalom tekintetében, ezért jelen lapszámunkban is egy „könyvajánlóval” jelentkezőnk. (a Szerk)

FAZAKAS SÁNDOR: *A Reformatio Vitae jegyében: Tanulmányok a reformátori teológiatörténet, egyháztan és politikai etika tárgykörében*. Kolozsvár: Egyetemi Műhely Kiadó, 2020.

A szerző a reformátori örökség kihívásainak fényében vizsgálja az egyházi élet és teológiai gondolkodás társadalmi relevanciáját, rákérdezve az egyházi és politikai jelszavak és sémák értelmére a protestáns hitvallások szellemében, a jobbra vezetés szándékával. A részben szöveggyűjtemény-jellegű kötetben tárgyalt kérdések között találjuk a következőket: Milyen etikai mozgástérrel rendelkezik ma az egyház? Szükséges-e ma hitet megvallani? Milyen társadalmi igény létezik egyrészt az egyházakkal, másrészt a tudomány művelőivel szemben? Van-e igény közösségre, és ha igen, milyenre? Hogyan érintették, érintik egyházi közösségeinket a társadalmi változások, és különösen is a jelenlegi járványhelyzet? Egyház és politika viszonya. A kérdéseket tárgyaló tanulmányok interdiszciplinárisak, tükröződik bennük az etikai, egyháztörténeti, dogmatörténeti, egyházszociológiai megközelítés.

KARASSZON ISTVÁN: *Az Ószövetségi teológia történetéhez*. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó, 2020.

A szerző részben már korábban is megjelentetett tanulmányokon keresztül arra a kérdésre keresi a választ, hogy az „európai keresztyén teológia a maga *fejlődésében* mit köszönhet a zsidó vallás *alakulásának*” (9. o.), összefüggésben azzal a kérdéssel, hogyan következő nyomon a tudatosság az Ószövetség hagyományainak átadásában, a kánon kialakításában. Teszi mindezt az óizráeli vallásnak az ókori közel-keleti vallások kontextusában való vizsgálata, a sajátos izráeli hagyományozás példáinak bemutatása, valamint a legfontosabb ószövetségi teológiai témák áttekintése (pl. föderálteológia, kiválasztás-teológia) segítségével, kitérve arra is, hogy ezek a témák mit jelentenek a mai bibliaolvasó számára.

A könyvajánlót írta: Dr. Balla Ibolya

BALLA IBOLYA – STEINBACH JÓZSEF: *Mily kedvesek a te hajlékaid. Magyarázatok és igehirdetések a kórahita zsoltárok alapján*. Pápa: Dunántúli Református Egyházkerület, 2021.

A „Biblia, magyarázat, igehirdetés” sorozat második köteteként megjelenő kötetben teológiánk két tanára, Dr. Balla Ibolya rektorhelyettes és Dr. Steinbach József püspök a kórahita zsoltárokat (Zsolt 42-49, 84-85, 87-88) magyarázzák klasszikus kommentár, illetve igehirdetések formájában. Nagy öröm, hogy a Zsoltárok könyvében belül ehhez a kisebb gyűjteményhez modern, az újabb tudományos eredményekre alapozó alapos magyarázat készülhetett, melyek kiegészülnek, „teljesebbé válnak” Steinbach püspök úr igehirdetéseivel.

Maga a mű nem csupán lelkipásztorok számára hasznos és építő olvasmány, de teológiát nem végzett gyülekezeti tagok számára is szeretettel ajánljuk.

A könyvajánlót írta: Sárközi Gergely Antal

RAVASZ LÁSZLÓ CENTENÁRIUM 2021-BEN

LITERÁTY ZOLTÁN (2020, SZERK.): *Száz év után Ravasz László Homiletikájáról*, Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan, Budapest

Írta: Tikász Ábel

A COVID–19 járvány harmadik hullámának végén, az éppen megnyíló, de még üres templomok látványa teszi fel a kérdést, hogy vajon miképpen lehet egybegyűjteni gyülekezeteinket, milyen módszer, program vagy mozgalom képes a magyar reformátusokat ismét megszólítani. Mielőtt bármely nívót hirdetnénk meg, vegyük fontolóra a régiek hitvallását: *ecclesia est creatura Verbi Dei*, az egyház Isten Igéjének teremtménye, az élő Ige építi és táplálja az anyaszentegyházat (11.). Prédikálási gyakorlatunk megújulását, igehirdetési hagyományaink és jellegzetes hibáink megértését segítheti a jelen kontextusban is, egy örök klasszikus, Ravasz László 1915-ben Pápán megjelent *Homiletikája*, melyet most egy tanulmánykötet értelmező segítségével vehet kézbe az olvasó.

A kötetben szereplő írások eredetileg 2015 márciusában hangoztak el a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán, Ravasz László *Homiletikája* megjelenésének centenáriuma szervezett konferencián. Az előadássorozaton mind a négy hazai református teológia és két külföldi meghívott is képviseltette magát, továbbá egy családi és egy tanítványi visszaemlékezés hozta még közelebb az egykori dunamelléki püspök alakját. A tanulmánykötet 2020-ban jelent meg s 2021-ben, Ravasz László püspökké választásának centenáriuma újult erővel ismerteti az egykori püspök teológiai portréját, homiletikai hitvallását, igehirdetői gyakorlatát, és segít lelkészeknek és teológushallgatóknak a mű olvasásában és értelmezésében.

Bogárdi Szabó István tanulmánya a könyv folyamatos újraolvasására, s ezáltal igehirdetési gyakorlatunk megvizsgálására biztat. Egyben emlékeztet arra, hogy miképpen mellőzték a kommunista időkben a könyvet, s csupán fő téziseinek kivonatát kapták kézhez a teológushallgatók, pedig retorikai, homiletikai, esztétikai, filozófiai tételei még ma is érvényesek. Szabó István szerint annak ellenére, hogy Ravasz csupán elméleti homiletikát írt, s a tervezett praktikus homiletika kifejtése nem valósulhatott meg, a hátrahagyott gazdag igehirdetői életmű méltán kárpótolja a lelkes utókort.

Az igehirdetés három aspektusát, szereplőjét három tanulmány elemzi. *Kádár Ferenc* az igehirdető személyét teszi vizsgálatá tárgyává, kiemelve a prófétai lelkület érvényességét, apostoli folytatását. *Steinbach József* tanulmánya magát az igehirdetés stílusát vizsgálja, kiemelve Ravasz László elvét a szabatos és eleven stílusról, mely áttöri a szavak és a nyelv közeget, mely mentes a frázisoktól, s a hallgatót az üzenet felé indítja. Steinbach József tanulmánya végén egy hivatkozásban közli a Ravasz Homiletika vázlatos kivonatát is. *Literáty Zoltán* tanulmányában az igehirdetés harmadik komponenséről, Ravasz igehallgatójáról, a cselekvő, saját világát formáló, a liberális korban élő emberről szól. Arról a hallgatóról, amely saját hiányait pótolná, s erre egyenesen pedagógiai helyzet az igehirdetés, mely hatást akar elérni. Különös értéke ennek a három tanulmánynak, hogy míg egy-egy aspektusát vizsgálja az igehirdetésnek, nem válik kizárólagossá, hiszen igehirdető, igehirdetés és igehallgató valójában csak együtt elemezhető.

Bár a tanulmányok akadémiai tankönyvnek ajánlják Ravasz Homiletikáját, mégsem teszik abszolút érvényévüvé, hanem megvizsgálva a kortárs homiletikákat, az egykori teológiai környezetet és a későbbi hatástörténetet, igyekeznek reális és objektív képet festeni az elemzett műről. *Kozma Zsolt* tanulmánya a korábbi homiletika tankönyvek elhibázott, retorikaközpontú szemléletét tárja elénk, kiemelve Ravasz munkájának gyülekezetszerűségét és igeszerűségét, nemzetközi kitekintésben is dicséretes enciklopédikus jellegét. *Kun Mária* tanulmánya összeveti Ravasz Homiletikáját, és a megjelenést követő több mint negyedévszázados igehirdetői gyakorlatot. Különös látnunk az indulást, ahogy a későbbi püspökről homiletika tanára lemondóan nyilatkozik, majd a folyamatos fejlődést, ahogy Ravasz igehirdetéseiben egyre inkább a textusszerűség és a Krisztusszerűség dominál. Kun Mária tanulmányában különösen is figyelemre méltó a ravaszi képekről, elágaztatásról szóló részek konkrét prédikációkon bemutatott vizsgálata. *Fekete Károly* tanulmánya egyrészt méltatja a Homiletika pedagógiai értékét, másrészt ifj. Czegléd Sándor kritikája nyomán rávilágít a liberális kor és az igeteológia határán született mű hiányosságára: a homiletika fókuszában többé nem állhat az ember szüksége, mert az Isten szól (Deus dixit). Ez a szemléletbeli változás Ravaszt is formálta, s bár nem állt be iskolás módon Karl Barth követői közé, de igehirdetési gyakorlatában már egyensúlyban tudta tartani Isten igéjét és az ember szükségét.

A tanulmánykötet végén két személyesebb írás is szerepel. *Kusztos Tibor* tanulmánya az erdélyi magyarság szempontjából, és a későbbi emlékeztörténeten keresztül festi meg Ravasz László alakját, egykori bánffyhungyadi lelkészként behatol az erdélyi néplelek összetett

vonatkozásaiba. *Bibó István* gondolatai pedig a kései Ravasz alakját idézik, személyes történetekkel és az 1956-os forradalom apró betűs történetével színesítve írását.

A tanulmánykötet egyszerre bátorítja olvasóját Ravasz László Homiletikájával való ismerkedésre, református prédikátori hagyományaink mélyebb megismerésére és saját igehirdetői szolgálatunk megújulására. Hiszen megnyíló templomainkban csak az ember szükségére válaszoló élő Ige teremthet újra egyházat, gyülekezetet. A tanulmánykötet célja, hogy minél többekben születhessen meg a vágy, az igehirdetési szolgálat szenvedélyes ellátására.

A Szerző IV. éves teológushallgató a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán.

A bibliai szövegek – ahol máshogy nem jelöltük – a Kálvin János Kiadó kiadásában megjelent revideált új fordítású Bibliából (RÚF, 2014) valók.

Rövidítések:

MEÖT: Magyar Egyházak Ökumenikus Tanácsa

PRTA: Pápai Református Teológiai Akadémia

„Zarándokének. Tekintetem a hegyekre emelem: Honnan jön segítségem? Segítségem az Úrtól jön, aki az eget és a földet alkotta. Nem engedi, hogy lábad megtántorodjék, nem szunnyad az, aki védelmez téged. Bizony nem szunnyad, nem alszik az, aki védelmezi Izráelt! Az Úr védelmez téged, az Úr a te oltalmad jobb kezed felől. Nem árt neked nappal a nap, sem éjjel a hold. Az Úr megőrzi téged minden bajtól, megőrzi életedet. Megőrzi az Úr jártodban-keltesben, most és mindenkor.”

Zsoltárok 121,1-8.

SZERZŐINK FIGYELMÉBE

1. Kérjük, hogy lapunkba szánt írásait az alábbi irányadó formai követelményeknek megfelelően küldjék el *Szerkesztőségünknek*: a szöveget balra zártan (vagy sorkizártan), Times New Roman betűtípusban, 12 pontos betűmérettel, egyes sorközzel, valamint 2,5 cm-es margóval készítsék el.

2. Kérjük, hogy tudományos igényű cikk esetén a lábjegyzetek folyamatos számozással következzenek egymás után.

3. Példák a lábjegyzetelésre:

Egy szerző esetén: SZERZŐ (ÉVSZÁM): Cím. Kiadó, Kiadás helye, oldalszám.

Több szerző esetén: Főszerkesztő neve (ÉVSZÁM, SZERK): Cím. Kiadó, Kiadás helye, oldalszám.

Tanulmány esetén: SZERZŐ (ÉVSZÁM): Tanulmány címe. In: SZERKESZTŐ (ÉVSZÁM, SZERK): Kötet címe. Kiadó, Kiadás helye, oldalszám.

Folyóiratcikk esetén: SZERZŐ (ÉVSZÁM): Cikk címe. In: FOLYÓIRAT CÍME, évfolyama, lapszáma, oldalszám (-tól-ig).

4. Tudományos igényű cikk küldése esetén kérjük, ne készítsenek teljes bibliográfiát, hanem a fentebb látható módon lábjegyzetelésben jelezzék a hivatkozott mű adatait.

5. Kérjük, hogy amennyiben a részünkre megküldött írást a későbbiekben máshol megjelentetik, a megjelentetésnél mindenképpen jelezzék, hogy az adott írás már megjelent egyszer a Pápai Kollégiumi Lapok hasábjain.

6. Hasonlóképpen, ha olyan írást küldenek részünkre, mely már egyszer megjelent egy másik lapban, legyenek kedvesek ezt megírni *Szerkesztőségünknek*, hogy a megjelentetés alkalmával ezt jelezhessük.

7. Szerzőink számára tiszteletpéldányt biztosítunk.

* * *

KÖVETKEZŐ LAPZÁRTA: 2021. JÚNIUS 1.

A Pápai Kollégiumi Lapok a Pápai Református Teológiai Akadémia diákújsága. Nyomatott a Teológiai Akadémián. Írásait, észrevételeiket a Szerkesztők az alábbi elérhetőségre várják: pklujsag@gmail.com.

